פֿולע טאַבעלע פֿון דער מלוכה-לאָטעריע זעה 9 זייט

opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פּרייז 15 גראָשען | היינט 10 זייטען

נייעס פֿאָלקסבלאַט

№ 233	Łódź, Sroda, 5 października 1932 r.	צענטער יאָהרגאַנג	לאָדז, מיטוואָך, ה׳ תשרי תרצ״ג	№ 233

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פֿון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224-71

מוראַדיגע אויטאָבוס-קאַטאַסטראָפֿע

אויטאָבוס מיט 10 פּאַסאַזשירען אַריין אין אַ טייך

1 ייד און 3 קריסטען אומגעקומען

קאַליש, 4. (טעלעפאָניש).

בעכטען 2 נאָכמיטאָג איז אויפֿ׳ן וועג פֿון קאַליש קיין לאָדז געשעהען אַ מוראַדיגע אויטאָ-קאַטאַסטראָפֿע, וועלכע האָט געקאָסט דאָס לעבען פֿון 4 מענשען.

פֿון לאָדז נאָך קאַליש איז געפֿאָהרען אַן אויטאָבוס מיט 10 פּאַסאַזשירען.

נישט ווייט פֿון שעראַדז, אויף דער בריק איבער׳ן טייך זשעגלינאַ, וואָס פֿאַלט אַריין אין וואַרטאַ, איז דער אויטאָבוס אַרויפֿגעפֿאָהרען אויף דער באַריערע, זי אַדורכגעבראָכען און מיט אַ געוואַלדיגען דונער־קלאַפּ אַריין אין טייך.

6 פֿון די פּאַסאַזשירען וועלכע האָבען זיך ניט פֿערלוירען, זענען תיכף אַרויסגעקראָכען דורך די אויסגעבראָכענע שויבען פֿון אויטאָבוס און געלאָזט זיך שווימען מיט געשרייען נאָך הילף. פּויערים פֿון דער אומגעגענד זעהענדיג די געליטענע צו הילף געקומען און זיי אַרויסגעצויגען אויפֿ׳ן ברעג.

די איבעריגע 4 פּאַסאַזשירען אין איבערגעקעהרטען אויטאָבוס האָבען פֿון אָנהויב געפּרובט שרייען, אָבער די וואַסער־שטראָמען, וועלכע האָבען פֿול געמאַכט דעם איבערגעקעהרטען אויטאָבוס האָבען זייערע געשרייען פֿערשטיקט.

די אַרויסגערופֿענע פֿייערלעשער פֿון שעראַדז און אומגעגענד האָבען נאָך אַ פּאָר שעה אַרבייט אַרויסבעקומען דעם אויטאָבוס און דאָרט געטראָפֿען 4 טויטע קערפּערס, וועלכע זענען אין פֿערשידענע פּויזעס געלעגען אויפֿ׳ן דעק פֿון אויטאָבוס ווי סאיז פֿעסטגעשטעלט געוואָרען איז זייער טויט געקומען דורך דערטרונקען. די פֿיר טויטע זענען: באָלעסלאַוו פּלעבאַנסקי, טשעסלאַוו מיקאָליאַטשיק און מיקאָלאַיטשיקס אַ פּלימעניצע, וועמענס נאָמען ס׳איז נאָך נישט פֿעסטגעשטעלט געוואָרען. די אַלע דריי זענען פֿון לאָדז, דער פֿערטער איז משה ראָזען פֿון קאַליש. די אומגעקומענע האָט מען איבערגעפֿיהרט קיין שעראַדז.

אויפֿ׳ן אָרט פֿון טראַגישען אומגליק איז אָנגעקומען פּאָליציי מיט׳ן קאָמענדאַנט פֿון שעראַדזער קרייז קאָם. קופּקע און אויך פֿאָרשטעהער פֿון לאָדזער אויספֿאָרשונגס־אַמט מיט אינספּ. נאָכעק בראש.

די אויספֿאָרשונג האָט פֿעסטגעשטעלט אַז די סיבה פֿון דער קאַטאַסטראָפֿע איז, וואָס עס האָבען געפּלאַצט די רעסאָרען, צוליב דעם איז דער אויטאָבוס אַרויף אויף דער בריק־באַריערע און אַריין אין טייך.

דאָס טראַגישע אומגליק האָט אין שעראַדז און אין אומגעגענד געמאַכט אויף אַלעמען אַן זעהר שיטערענדען איינדרוק.

בעקאַנטמאַכונג.

די בעוואוסטע פֿירמע

A. RAPAPORT i SYNOWIE, BIELSKO

Fabryka sukna

וואָס בעזיצט דעם פֿאַבריקס-לאַגער אין לאָדז, פּיעטריקאָווער 39, טעל. 124-23 מאַכט בעקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפֿט, אַז זי האָט ערעפֿנעט

אַ פֿיליאַלע אויף 12 נאַוואָמיעסקאַ 12

וואָס בעזיצט אויף לאַגער צום איצטיגען הערבסט און ווינטער-סעזאָן אַ גרויסען אויסוואַהל פֿון זעמטליכע קאַמגאַרן-אויסאַרבייטונגען פֿון די שענסטע פֿאַרבען און מוסטערן, ווי אויך גלאַטע און מאָדע-וואַרען אַלעס צו געניוע פֿאַבריקס-פּרייזען.

הורט און דעטייל! — סאָלידע בעהאַנדלונג. — הורט און דעטייל!

5918

יום-כּפּור

אין בית-תפֿלה פֿון פֿילהאַרמאָניע נאַרוטאָוויטשאַ 20

טויזענטער מתפּללים

זענען בעגייסטערט געוואָרען פֿון די האַרציגע תפֿלות פֿון בער. ביאַליסטאָקער אָבערקאַנטאָר ר׳

מאיר פּאָדראָב׳נעק

ראש-השנה אין בית-תפֿלה פֿון פֿילהאַרמאָניע

כּדי צו געבען דעם תענוג די פֿיל אַנדערע, וועלכע האָבען נאָך נישט געהאַט די מעגליכקייט צו הערען דעם וואונדערבאַרען חזן, האָט דער בית-תפֿלה-קאָמיטעט בעשלאָסען צוצושטעלען נאָך איינגע צעהנדליג שטעלען אויף יום-כּיפּור.

בילעטען שוין צו בעקומען אין דער קאַסע פֿון פֿילהאַרמאָניע טעגליך פֿון 10 פֿריה ביז 8 אָוונט. זונטאָג, ערב יום-כּפּור פֿון 8 פֿריה ביז 3 נאָכם.

בעמערקונג: צוליב דעם וואָס אָהן בילעטען וועט קיינער נישט אַריינגעלאָזען ווערען, ווערט דאָס פּובליקום געבעטען בעצייטענס זיך צו בעזאָרגען מיט בילעטען.

אויך ווערט געבעטען צו כּל נדרי נישט מיטצוברענגען קיין קליינע קינדער.

8609

שייטלען

— מיט —

פּאַריזער שרינדען

ווי אויך

פֿערטיגע שייטלען

ווערען ערשטקלאַסיג און רעעל אויסגעאַרבייט

און אָנדולאַציע

צו ביליגע פּרייזען,

ביי קערש

סקווערא 15.

פֿאַר גאָלד, בריליאַנטען,

ביזשוטעריע און

לאָמבאַרד-קוויטעס

צאָהלט די העכסטע פּרייז

איזידאָר פּיאַלקאַ

פּיעטריקאָווער 7. 8029

אתרוגים

מובחרים וגם לולבים והדסים

מארץ ישראל און קאָרפֿו

מקח השוה על הורט ועגצעל שוין צו בעקומען ביי

עמנואל קאַפּעלוש,

פּלאַץ וואָלנאַשטשי 10.

6060

ארץ-ישראל׳דיגע אתרוגים

מובחרים ללובים וגם הדסים

כּל הקודם זכה! שוין צו בעקומען

„תוצרת ארץ-ישראל״ (ארץ-ישראל געוועלב)

שרודמיעסקאַ 1, טעל. 193-42.

אתרוגים מובחרים

לולבים והדסים

פֿון דער ערשטער קוועלע איז שוין צו בעקומען ביי

„Agrumaria” Sp. z ogr. odp.

Łódź, ul. Kościelna № 1, tel. 133-33.

7065

א כּתיבה וחתימה טובה

און אַ געזונד,

גליקליך יאָהר

ווינשען מיר אונזערע ליבע עלטערן, פֿריינד און בעקאַנטע ווי אויך כּיינער געעהרטער קונדשאַפֿט

צייטונגס-פֿערשפּרייטער

עקיבא גרינבוים

אזהרה גדולה!

אין ביירס ראיאָן מעג מען שעכטען עופֿות נאָר אויף

4 רזשגאָווסקאַ 4

די שחיטה פֿון באַוואַ-זאַרזשעווסקאַ 25

איז נבילה וטרפֿה.

ועד הרבנים עם ועד הכּשרות ביי דער יודישער קהלה אין לאָדז.

גרויסע בעראטונג פון דער סאנאציע
וועגן די קארטעלען און וועגן פערקלענערען די פרייזען

וו א ר ש א, 4 (טעלעפאניש).
היינט איז אין סיים פארגעקומען א בעראטונג פון סאנאציע-קלוב, אונטער'ן פארזיץ פון פולקאווניק סלאוועק.
עס זענען בעטראכט געווארען די פראגען וועגן פערקלענערען די פרייזען און וועגען דער בעציהונג פון דער סאנאציע צו די קארטעלען.
אין דער בעראטונג האט זיך אויך בעטייליגט דער פינאנץ-מיניסטער ד"ר זאוואדזקי, מלוכה-סעקרעטאר לעכניצקי, וויצע - בילדונגס - מיניסטער פיעראצקי, פערטרעטער פון דער גרויס-אינדוסטריע האליגסקי, גנוו. באהן-מיניסטער קיהן און אנד.
די פערטרעטער פון דער גרויס-אינדוסטריע האבען פערשטעהט זיך פערלאנגט, אז די רעגירונג זאל נעהמען אין שוץ די קארטעלען.
דאגעגען די פערטרעטער פון די פויערים און ארבייטענדע גרופען האבען פערלאנגט מען זאל פערקלענערען די פרייזען פון קארטעל-ארטיקלען.
עס וועלען נאך פארקומען אייניגע בעראטונגען וועגען די זעלבע ענינים.

שטרייקען אין דייטשלאנד

ב ע ר ל י ן, 4 (ספ. טעל.)
דער שטרייק פון די טראמוואיען, אויטאבוסען און קאלייקעס אין האמבורג, דויערט.
אין בערלין דראהט אויך דער זעלבער שטרייק, ווייל די דירעקציעס ווילען רעדוצירען די לוינען. דער שטרייק פון די בערלינער טראנספארט ארבייטער דויערט אויך נאך.
מען איז אויך מודיע וועגען נייע שטרייקען אויף דער פראווינץ.
די רעגירונג נעהמט דערוויל נישט אן קיין שום שריט וועגען די שטרייקען און ווארט אפ אויף די ווייטערדיגע געשעהענישען. די רעגירונג האלט, אז מיט איהר אריינמישען זיך, קאן נאך פערשארפט ווערען די שטרייק-לאגע.

„צעפעלין" אין בארצעלאנע

ב א ר צ ע ל א נ ע, 4 (ספ. טעל.) היינט האט דא זיך אפגעשטעלט „גראף צעפעלין" אויף דער צוריקרייזע פון אמעריקא. כדי צו רעגולירען די לופט-רייזע קיין אמעריקא וויל מען שאפען א באזע פאר די „צעפעלינען" אין בארצעלאנע.

צווייטער פינף-יאהר-פלאן פאר בירא-בידזשאן

מ א ס ק ו א, (יט"א) א ספעציעלע קאמיסיע פון אלפערבאנדישען מלוכה-פלאן צוזאמען מיט פארשטעהער פון בירא-בידזשאנער געגענד האבען אויסגעארבייט א פארלויפיגען צווייטען פינף-יאהר-פלאן פאר בירא-בידזשאן.
לויט דעם אנגעמערקטען פלאן, דארפען ביז'ן יאהר 1937 איבערוואנדערן קיין בירא-בידזשאן 300 טויזענד נפש'ות, דערפון נישט ווייניגער ווי 50–60 פראצענט יודען. דער פאקטישער פער-זיי-שטח דארף פון 28 טויזענד העקטאר היינטיגס יאהר, פערגרעסערט ווערען ביז 60 טויזענד אין קומענדיגען יאהר און 250 טויזענד העקטאר אין יאהר 1937, פיה פון 11 טויזענד קעפ היינטיגס יאהר ביז 17,500 איבער א יאהר און 40 טויזענד אין 1937, פערד פון 10 טויזענד היינטיגס יאהר 12 טויזענד קומענדיגען יאהר און 20 טויזענד אין 1937, דאס גלייכען זעהט דער פלאן פאר א פער-דרייפאכונג אין דער צאהל חזירים און עופות.
די אלגעמיינע סומע אינוועסטיציעס אין דער לאנדווירטשאפט פאר'ן צווייטען פינף-יאהר-פלאן איז אנגעמערקט אויף 263 מיליאן רובל. אין דער אינדוסטריע און עלעקטריפיצירונג פון בירא-בידזשאן 647 מיליאן רובל, אין דער געווערב-קאאפעראציע – 8 מיט א האלבען מיליאן רובל. אויף דער בויאונג פון קאמונאלער ווירטשאפט און וואוינונג-בויאונג ווערט אסיגנירט 173 מיליאן רובל, אויף פאלקס-בילדונג – 85 מיליאן רובעל, אויף אייזענבאהן-בויאונג און פערבינדונגס-נעץ – 131 מיליאן רובל, אויף געזונד-פערהיטונג – 20 מיליאן רובל. אויף שאפען וויסענשאפטליך-אויספארשערישע אנשטאלטען – 17 מיליאן רובל. אויף דער בויאונג פון דער געבוירך-קאאפעראציע – 25 מיליאן רובל א. א. וו.

פערפלייצונגס-קאטאסטראפע איז סעז מאקסים אויף דער פראנצויזישער ריוויערע

בעדייטענדע מלוכה-מענער און יודישע פיהרער
בעגריסען די אמעריקאנער יודען לכבוד ראש-השנה

ניו-יארק, (יט"א). א חוץ די ראש-השנה באטשאפטען פון פרעזידענט הובער און פון פרענקלין רוזוועלט האבען נאך א רייה מלוכה-מענער און יודישע פיהרער פערעפענטליכט דורך, דער יט"א בעגריסונגען צו די אמעריקאנער יודען לכבוד ראש-השנה.
דער וויצע-פרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאטען טשארלס קורטיס שרייבט אין זיין בעגריסונג צוו. אנד.: „איך וויל ביי דער געלעגענהייט צוגעבען א ווארט פון ווארימער און הארציגער ערמוטיגונג פאר די יודישע האפענונגען בנוגע דער גרינדונג פון א יודישער היימלאנד אין ארץ-ישראל. וואס איך האב געהאט דאס פערגעניגען צו העלפען ביי יעדער געלעגענהייט. אין דעם איצטיגען יאהר איז געגרינדעט געווארען דער אמעריקאנער פרא-פאלעסטינא-קאמיטעט, איך בין געווען זעהר גליקליך צו זיין פערבונדען מיט דער דאזיגער קערפערשאפט."
דער וויצע-גובערנאטאר פון ניו-יארק הערבערט לעהמאן שרייבט צוו, אנד. „דאס אלטע יאהר האט געבראכט דער גאנצער וועלט נויט און מורא, אבער צום נייעם יאהר לאזט דער שופר הערען א בשורה פון ערמוטיגונג און האפנונג. מיט פופצעהן יאהר צוריק האט א פעראייניגט פאלק געענטפערט אויף דעם מלחמה-רוף פון טרומייטער. וואס האט גערופען צום דינסט פון לאנד אין דער שעה פון נויט, דורך א מוטיגער נישט עגאאיסטישער אנשטרענגונג קאנען מיר ברענגען בעסערע פראספעריטי און ליבערען די נויט, פון יענע וואס ליידען. אין די דאזיגע הייליגע טעג, וואס זענען בעשטימט פאר „תפילה, תשובה און צדקה רופט אונז דער שופר צו מאכען אזא אנשטרענגונג".
הערצליכע ראש-השנה וואונשען האבען פערעפענטליכט דער יודישער גובערנאטאר פון ארעגאן דזשוליוס ל. מייער און דער יודישער גובערנאטאר פון ניו-מעקסיקא ארטור זעליגמאן.
דער בעוואוסטער יודישער פילאנטראפ פעליקס מ. ווארבורג שרייבט פאלגענדעס: „איך וויל אויסדריקען די האפנונג, אז די עטוואס מער אפטימיסטישע שטימונג וואס הערשט איצט, זאל געפינען אויסדרוק אין דער אויפלעבונג פון די גרויסמוטיגע אימפולסען, וואס זענען כאראקטעריסטיש פאר אונזער פאלק פון דור צו דור."
מאריס ראטענבערג פרעזידענט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין אמעריקא שרייבט אין זיין ראש-השנה בעגריסונג: „דאס פערגאנגענע יאהר איז געווען אן אומגליקליך יאהר פאר גרויסע טיילען פון יודישען פאלק. איין קליין לאנד איז געווען אן איינזאמער לייכטענדיגער שטערען אין דעם פערגאנגענעם יאהר — ארץ-ישראל. טראץ די שוועריגקייטען, וואס די יודישע באציאלע היים האט בעגעגענט, האט זי אבער געמאכט בעדייטענדען פראגרעס, און אין געגענזאץ צו אנדערע יודישע ישובים הערשט דארט א שטימונג פון גליק און האפנונג".
בערנארד דויטש, פרעזידענט פון אמעריקאנער יודישען קאנגרעס שרייבט: „מיר פון אמעריקאנער יודישען קאנגרעס פיהלען אז מיר האבען א ספעציעלע סיבה צו זיין האפנונגספול, ווייל מיר האבען לעצטענס דעמאנסטרירט פאר דער גאנצער וועלט אויף דער אלוועלטליכער יודישער קאנפערענץ אין זשענעווע, אז א גרויסער טייל פון יודישען פאלק קאן זיך פעראייניגען אויף א קאנסטרוקטיווען פראגראם פון געגענזייטיגער הילף, וואס בעהמט זיך פון די רעפרעזענטאטיווע און דעמאקראטישע קרעפטען פון יודישען פאלק איבער דער גאנצער וועלט".
בעגריסונגען צו די אמעריקאנער יודען לכבוד ראש-השנה האבען דורך יט"א פערעפענטליכט אויך פיל אנדערע פערזענליכקייטען, ווי ראבינער דר. סטעפען וויז, אלפרעד מ. קאהען, פרעזידענט פון בני ברית, הרב אליעזר סילווער, פרעזידענט פון פערבאנד פון ארטאדאקסישע רבנים אין אמעריקא און קאנאדע, הרב ס. גאלדשטיין, פרעזידענט פון פערבאנד פון ארטאדאקסישע קהלות אין אמעריקא, פראפעסאר מרדכי ס. קאפלאן, פרעזידענט פון „ראביניקאל אסאמבלי", פון יודישען טעאלאגישען סעמינאר, ב. וולאדעק, פארזיצער פון דער „פאלקס-ארט פעדעראציע" און אנדערע.

גארדינען-פאבריק
ליימונג: איזאק בער
לאדז, פיעטריקאווער 21
אין צווייטען הויף, ערשטער שטאק.
עמפפעהלט פארהאנגען, קאפעס-ראלעטען, וויטראזשען, צטאמי-נענע, טיולענע, שידעלקאווע, פילע,
די נייעסטע מאדעלען
אין גרויסען אויסוואהל
צו די בילינסטע פרייזען.
רעעלע בעהאנדלונג!
קומט און איבערציינט אייך!

Dr. Z. RAKOWSKI
ספעציאליסט פאר
אוירען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען
11 ליסטאפאד 9 (קאנסטאנטינער)
טעל. 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11–2.
אין בעלמי פון 8–9 פריה.

רעשטען
לאדז, נאוואמיעסקא 5
פראנט, 2-טער שטאק
פערשידענע קאמגארנס
בילעצער, טאמאשאווער און לאדזשער
אויף אנציגער און פאלטענס
ווי אויך די מאדערנסטע דאמען-שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערציינט אייך, ביי
SZCZĘSLIWY
געדענקט נאר
אין פראנט, וו' שטאק

דער וויענער באראן לואי ראטשילד, דער פרעזידענט פון דער באנקראטירטער קרעדיט-אנשטאלט, זאל געשטעלט ווערען פאר'ן געריכט.

יודישע פרוי געשטארבען אין עלטער פון 103 יאהר

טשיקאגא, (יט"א). חנה רבקה פארטעס, איינע פון די עלטסטע יודישע פרויען אין טשיקאגא איז דא געשטארבען אין עלטער פון 103 יאהר. די פערשטארבענע איז געקומען קיין טשיקאגא פון רוסלאנד מיט 28 יאהר צוריק.

א רב בעקומט אן אויסצייכנונג פון דענווער אוניווערזיטעט

דענווער, (יט"א). הרב עזריאל גערשטען פון שע"עוופאדיט איז בעעהרט געווארען מיט דעם טיטול „מאסטער אוו ארטס" דורך דעם דענווער-אוניווערזיטעט. הרב גערשטען איז פריהער געווען רב אין דענווער.

אויסגעשלאסען קאמוניסטען
פאר אנטלויפען פון בירא-בידזשאן

מאסקווע (יט"א) די יודישע קאמוניסטען אהרן רעגענבויגען און משה בארשק זענען אויסגעשלאסען געווארען פון דער קאמונימטישער פארטיי אלס דעזערטירען פון בירא-בידזשאן.
רעגענבויגען איז געווען שטעל-פערטרעטער פון שעף פון געגענטליכען טראנספארט, און בארשק – דער פארטיי-ארגאניזאטאר פון דער וואלד-אונטערנעהמונג אין בירא-בידזשאן. זיי ביידע זענען אוועקגעפאהרען אין אורלויב קיין מינסק און האבען זיך נישט געאיילט צוריקקומען אויף זייערע שטעלעס קיין בירא-בידזשאן.

א לופט-שיף-קאטאסטראפע

רוים, 4 (ספ. טעל.)
אויפ'ן מיליטערישען לופט-פליה-פלאץ אין טשאמפינא איז אראפגעפאלען אן אעראפלאן און דער פליהער, קאפיטאן קאטראטשא איז דערהרגעט געווארען. זיינע צוויי בעגלייטערס זענען לייכט פערוואונדעט געווארען.

קאמפען אין מאנדזשוריען

לאנדאן, 4 (ספ. טעל.)
פון שאנכאי איז מען מודיע, אז אין דרום מאנדזשוריען, קומען פאר פערביטערטע קאמפען צווישען מאנדזשורער מיליטער און יאפאנער און אויך כינעזישע אויפשטענדיגע.
אין דער נאהענט פון היילאר האבען די אויפשטענדיגע אפגעהאלטען א נצחון.

א הארציגען פאהר-געזונד
ווינש איך מיין ליבען יוגענד-חבר
י. פערלמוטער
צו זיין אפפאהרען נאך ארץ-ישראל
יחיאל פלאם

DR. MED. J. LUBICZ
כירורג-אקושער
פאלודניאווא 9, טעל. 183-17
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
איינענע פראצאוניע פון וועמליגע ארטאפעדישע שפאראטען ווי: וקלאדקעס אויף פלאטפוסען, קונסטלכע הענד און פיס, גארסעטען א. אז. וו.
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג.

נייע ערד ציטערנישען אין גריכענלאנד

אטען, 4 (ספ. טעל.)

היינט האבען זיך געפיהלט נייע 5 ערד-ציטערנישען, אויף די זעלבע ערטער, ווי עס זענען די טעג פארגעקומען די ערד-ציטערנישען.

א רייה הייזער זענען חרוב געווארען. קיין מענשליכע קרבנות זענען דערווייל נישט נאטירט געווארען.

אין סערעס זענען אלע רעגירונגס-הייזער און אויך די שולען פולשטענדיג חרוב געווארען.

די בעלגראדער צייטונג „פראוודא" איז מודיע, אז די ערד-ציטערניש אין מאקעדאניע האט ארויסגערופען אנ'אויסערגעוועהנליכע פערוויסטונג אין די קוילען-גרובען אין סטראטאנישי זענען איינגעפאלען איניגע ערטער. ביז איצט האט מען פון דארט ארויסגענומען 40 טויטע גרובען-ארבייטער. מען רעכענט, אז די צאהל טויטע איז א סך גריסער. א סך גרובען-ארבייטער זענען נאך אפגעשניטען פון דער וועלט און ליגען פערשיט אין די גרובענס.

דער אינזעל „אנאגאני" אויף וועלכען עס האבען געוואוינט 250 פאמיליעס, איז פערגאסען געווארען פון די ים-כוואליעס. די ארטיגע ים-ברעגעס זענען זעהר ווייט פערפלייצט.

בילדער פון דער ערד-ציטערניש אין גריכענלאנד

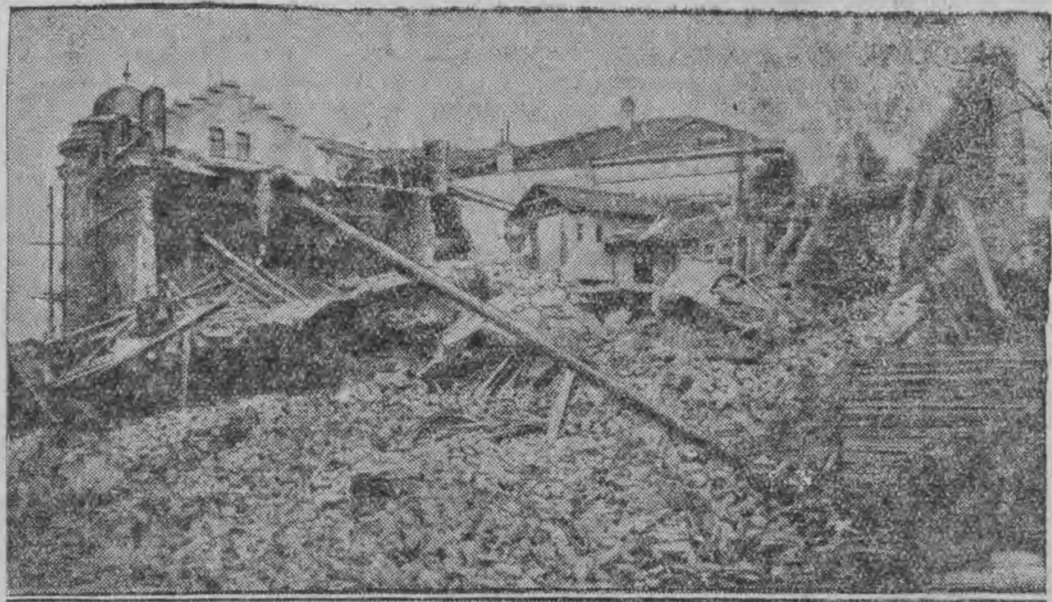

די לאגע אין פראנקרייך

פאריז, 4 (ספ. טעל.)

אין די פארלאמענטארישע קרייזען ווארט מען מיט שפאנונג אויף די אינערליכע פאליטישע געשעהענישען, וואס וועלען זיך אנטוויקלען אין דער קומענדיגער וואך אין פראנקרייך.

דעם 16 אקטאבער וועלען פארקומען סענאט-וואהלען און מיט צוויי וואכען שפעטער וועט זיך אין טולוז עפענען דער קאנגרעס פון דער ראדיקאל-געזעלשאפטליכער פארטיי. די רעגירונג וועט דארט זיין פערטרעטען דורך איהר שעף, וועלכער איז דער פארזיצער פון פארטיי-עקזעקוטיוו.

עס קורסירען קלאנגען, אז הערריא וועט פערלאנגען פון די מיטגלידער, זיי זאלען זיך קלאר ארויסזאגען וועגען זייער בעציהונג צום פראגראם פון דער רעגירונג. נאכדעם ווי הערריא וועט בעקומען א הסכם פון קאנגרעס, האפט ער צו דערפיהרען צו אנ'איינהייט אין זיין פארלאמענטארישער גרופע איבער די הויפט-אויפגאבען פון דער איצטיגער צייט.

בעראטונגען אין פאריז
צווישען הערריא און ענגלישען אמבאסאדאר

פאריז, 4. (ספ. טעל.)

באלד ווי הערריא איז בעכטען צוריקגעקומען קיין פאריז, האט ער באכמיטאג אפגעהאלטען א קאנפערענץ מיט'ן ענגלישען אמבאסאדאר וועגען אקטועלע פראגען, ספעציעל אויך וועגען דער ענטוואפנונגס-פראגע און די שטעלונג פון דייטשלאנד.

די פארשטעהער פון דער ענגלישער רעגירונג האבען מודיע געווען, אז דער ענגלישער אויסערן-מיניסטער סימאנס וועט זיך ספעציעל אפשטעלען אין פאריז, אויף זיין צוריקקעהר-רייזע פון גענף און וועט זיך בעראטען מיט'ן שעף פון דער פראנצויזישער רעגירונג וועגען אויסגעפונען מיטלען ווי אזוי צוריקאויפצולעבען די ענטוואפנונגס-קאנפערענץ.

דייטשלאנד איז איזאלירט אין דער גאנצער וועלט
שרייבט די דייטשע פרעסע

בערלין, 4. (ספ. טעל.)

די דייטשע פרעסע ווייזט אן, אז דאס וועהלען פוילען און טשעכיען אויפסניי אין דער פעלקער-ליגע בעווייזט, אז עס האט זיך פערשטארקט פראנקרייכס איינפלוס אין דער פעלקער-ליגע.

„פארווערטס" שרייבט אונטער, אז פוילען האט באך קיינמאל נישט בעקומען אזויפיל שטימען, ווי דאס מאל און דאס איז צוליב דעם, וואס די איצטיגע דייטשע רעגירונג האט „גרויס סימפאטיע". דאס אויפסניי אויסוועהלען פוילען, בעווייזט אויף דער גרויסער איזאלאציע פון דייטשלאנד אויף דער וועלט.

פעלקערבונד-קאמיסיע בעהאנדעלט די מאנדאט-פראגען

גענף, (י.ט.א.) גלייך ווי די פאריגע פלענאר-פערזאמלונגען פון פעלקערבונד האט אויך די היי-יעהריגע פלענאר-פערזאמלונג בעשלאסען צו בעאויפטראגען די זעקסטע קאמיסיע פון דער פערזאמלונג, וועלכע בעשעפטיגט זיך מיט די פאליטישע פראבלעמען, צו בעהאנדלען די טיילען פון דעם בעריכט פון דעם גענעראל-סעקרעטאר, וועלכע זענען נוגע די מינדערהייטען און די מאנדאטען. דער פארשלאג אוועקשטעלען די מאנדאט ענינים אויפ'ן סדר-היום פון דער זעקסטער קאמיסיע איז געמאכט געווארען דורכ'ן נארוועגישען דעלעגירטען. די נארוועגישע דעלעגאציע היט דערמיט אפ די טראדיציע פון איהר פריהערדיגען דעלעגירטען דעם פערשטארבענעם נאנסען. א דאנק וועמען די דאזיגע ענינים זענען זייט דער ערשטער פלענאר-פערזאמלונג תמיד דיסקוטירט געווארען דורך די פלענאר-פערזאמלונגען און איהר זעקסטער קאמיסיע. דער פארשלאג, אז די זעקסטע קאמיסיע זאל זיך פארנעמען אויך מיט דער מינדערהייטען-פראגע, שטאמט פון דער דייטשער דעלעגאציע.

אלס פארזיצער פון דער זעקסטער קאמיסיע איז אויסגעקליבען געווארען דער נארוועגישער דעלעגירטער כריסטיאן לאנגע, וועלכער איז, ווי בעקאנט, אין די לעצטע פלענאר-פערזאמלונגען תמיד געווען דער בעריכטס-אפגעבער אין דער מאנדאט-פראגע און האט אין דער דיסקוסיע אין דער זעקסטער קאמיסיע איבער דעם א"י-פראבלעם פערנומען א סימפאטישע שטעלונג.

די זעקסטע קאמיסיע פון דער פלענאר-פערזאמלונג האט געוועהלט א ספעציעלע סוב-קאמיסיע, וואס וועט אויסארבייטען פארשלאגען וועגען דער אויפנאהמע פון איראק אין פעלקער-בונד.

אונרוהען אין טשילי

ניו-יארק, 4. (ספ. טעל.)

דער קארעספאנדענט פון ניו-יארקער „טיימס" איז מודיע פון טשילי אז דער בונט, וואס איז אויסגעבראכען אין די דרום- און מזרח-טיילען פון טשילי, האט געטראגען א מעהר ערנסטען כאראקטער, ווי מען האט פריהער מודיע געווען. לויט די לעצטע ידיעות דראהט אויסצובראכען נייע בונטען אויך אין די צפון-טיילען.

באהן-קאטאסטראפע אין גאליציען
24 מענשען פערוואונדעט

לעמבערג, 4 (טעלעפאניש)

ביי דער סטאציע טאטאראוו האבען זיך צוזאמענגעשטויסען א פאסאזשיר-צוג מיט א משא-צוג.

18 פאסאזשירען זענען לייכט-פערוואונדעט געווארען. עס זענען אויך פערוואונדעט געווארען 6 באהן-בעאמטע.

נייע פראנצויזישע קריגס-שיף „וואקעלען" איז אראפגעלאזט געווארען אין וואסער אין דינקירכען.

איראק אין דער פעלקער-ליגע

גענף, 4. (ספ. טעל.)

אויף דער היינטיגער פארמיטאג-זיצונג פון דער פעלקער-ליגע איז איינשטימיג אויסגעוועהלט געווארען דאס קעניגרייך איראק אלס מיטגליד אין דער פעלקער-ליגע. ביז איצט איז איראק געווען פערטרעטען דורך ענגלאנד.

באלד נאך די וואהלען איז דער דעלעגאט פון איראק געקומען צו דער זיצונג, דער פארזיצער מאך-ליסיס האט איהם בעגריסט און אויך דאס קעניגרייך איראק וואס האט בעוויזען צו ווערען פון א מאנדאט-לאנד — א זעלבסשטענדיג קעניגרייך.

ערשטער אמבאסאדאר פון מאנדזשוריע אין יאפאן

טאקיא, 4. (ספ. טעל.)

ווען עס איז אנגעקומען קיין טאקיא דער ערשטער אמבאסאדאר פון מאנדזשוריען, באא קונאי-שאנגא, האבען לכבוד איהם גרויסע מאסען געמאכט אוואציעס.

באלד נאך זיין אנקומען האט דער מאנדזשורער דיפלאמאט געהאט א לענגערען געשפרעך מיט'ן יאפאנישען אויסערן-מיניסטער אושידא.

Dr. med. H. LUBICZ

ספעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.
צעגעלניאנא 7, טעל. 32-141
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאכמ. און פון 5–8 אווענד. זונטאג פון 9–11 בייטאג.

Dr. med. ST. HEINRICH

ספעצ. פאר קינדער און אינערליכע קראנקהייטען
פיזיקאלישע טעראפיע
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 11–1 מיטאג און פון 3–7 אווענד
פאמארסקא 10, טעל. 147 67.
פאר אונבעמיטעלטע – הנחות.
5768

Dr. B. Robinzon

צוריקגעקעהרט
פיעטריקאווער 10, טעל. 86=131
נעמט אן פון 3–4 נאכמ. און פון $6\frac{1}{2}$–$7\frac{1}{2}$ נאכמ

Dr. med. D. ROZENCWAJG

צוריקגעקעהרט
16 נארוטאוויטשא 16. (פילסודסקיעגא 76)
טעל. 128-74
נעהמט אן פון 9–10 און פון 6–7 אווענד

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 5 אקטאבער 1932

גרויסע טעג
אויפ׳ן פלענום אין זשענעווע

אפילו די סאמע הייסטע אנהענגער פון פעלקער־בונד, וועלכע זענען אנוועזענד געווען אויף די ערשטע זיצונגען פון דער איצטיגער פלענאר־סעסיע, האבען געמוזט מיט אומעט ווידערהאלען די בעקאנטע פראזע פון שילערס דאן קארלאס: „די שעהנע טעג פון אראנזשועץ זענען שוין פארביי". יא, עס זענען פאריבער די שעהנע טעג פון זשענעווע, ווען אין סעפטעמבער זענען די האטעלען געווען איבערפולט און יעדער פרוב ארויפצודינגען עפעס פון פרייז האט נאר ארויסגערופען א פעראכטענדיג שמייכעלע ביי די פארטיערן און די דירעקטארען, ווען אויף צו בעקומען אנ׳איינגאנגס־בילעט האט מען געמוזט האבען זעהר א שטארקע פראטעקציע, ווען באנקעטען, פריהשטיקען און אנדערע אויפנאהמען זענען געגאנגען איינע נאך דער אנדערער און אויף די זיצונגען האט מען געהערט רק געגענזייטיגע לויבען און קאמפלימענטען. און וויפיל מענשען האבען זיך געשטויסען אין די קארידארען און אין די אונצעהליגע זאלען פון זשענעווע, וואו יעדען טאג זענען פארגעקומען אהן א שיעור קאנגרעסען, מיטינגען, פערזאמלונגען, פון פעראיינען, פערבאנדען, ליגעס, אסאציאציעס א. אזוי ווייטער.

איצט זענען די האטעלען אויף א העלפט לעדיג, די פרייזען זענען רעדוצירט געווארען אויף א העלפט, אפילו אין די ערשטקלאסיגע האטעלען דינגען זיך די זשורנאליסטען און די דעלעגאטען פון די פעראָרימטע לענדער און דער פארטיע לאזט נאך און שמייכעלט נאך דערביי מיט חניפה. אריינגאנגס־בילעטען אויף די זיצונגען פון דער ליגע זענען פארהאן איבערגענוג און ביי דער ערעפענונג פון דער סעסיע איז דער זאל געווען האלב לעדיג און אויף דער צווייטער זיצונג אינגאנצען לעדיג. וועגען באנקעטען איז נישטא קיין רייד. קיין קאנגרעסען און קיין מיטינגען קומען נישט פאר. עס איז גרוי און אומעטיג אין די זאלען און אויף די גאסען. עס איז אויסגעוועפט געווארען דער גלויבען, אז די ליגע איז בכוח ארויסצופיהרען די וועלט פון עקאנאמישען, פאליטישען און פינאנציעלען קריזיס. דעם דאזיגען מאנגעל אין גלויבען האט געהאלטען פאר מעגליך אונטערצושטרייכען אפילו דע־וואלערא אויף דער ערעפענונגס־זיצונג פון פלענום.

דע־וואלערא האט בכלל צושטערט אלע טראדיציעס, און די בעאמטע פון פעלקער־בונד קאנען ביז איצט נישט קומען צו זיך פאר איבעראשונג. געגען אלע אנגענומענע כללים, אז די רעדע ביי דער ערעפענונג זאל אנגעשריבען ווערען דורך דעם סעקרעטאריאט, האט דע־וואלערא די רעדע אליין זיך אנגעשריבען און, ווי בעקאנט, האט זי ענטהאלטען אזעלכע שטעלען, אז ביי די אויסמושטרירטע אין עטיקעט בעאמטע האבען זיך די האר געשטעלט קאפויער. ווען מען האט איהם אויפמערקזאם געמאכט, אז זיין רעדע דארף פריהער איבערגעליינט ווערען דורך דעם גענעראל־סעקרעטאר סער עריק דרעמאנד, האט ער געענטפערט, אז וועגען צענזור קאן קיין שום רייד נישט זיין, אז ער בעדארף זיך נישט אין קיינעמס אנווייזונגען און אז ער נעהמט אויף זיך די גאנצע פעראנטווארטליכקייט, פאר דעם, וואס ער וועט זאגען... דע־וואלערא האט געהאנדעלט אויך געגען דעם עטיקעט, ווען ער האט גערעדט וועגען דעם גענעראל־סעקרעטאר, וועלכער גייט זיך, ווי בעוואוסט, אן אין דימיסיע: אנשטאט אויסצודריקען די האפנונג, אז סער עריק וועט דאך בלייבען אויף זיין פאסטען, האט ער געדאנקט איהם פאר דעם, וואס ער האט אויפגעטון לטובת דעם פעלקער־בונד און האט מיטגעטיילט וועגען זיין דימיסיע.

די שטימונג אין דער ליגע איז אזא מרה־שחורה׳דיגע, אז עס איז אפילו געווען א געדאנק היי־יאהר נישט צו מאכען קיין גענעראל־דעבאטע, אבער דאן האט מען זיך איבערגעזעהען, אז דאס וועט שוין זיין צופיל און די דעבאטע איז דאך פארגעקומען.

צי בעדייט דאס אלעס, אז די ליגע געפינט זיך אין מצב פון גסיסה, ווי פיל מיינען? דאס איז אנבעלאנגט פון פיל תנאים. אויב די ליגע וועט ווייטער פערבלייבען אלס „אינסטיטוציע פון ארגאניזירטע צביעות", ווי עס האט זיך אויסגעדריקט איין ענגלישער פובליציסט, אויב די פעלקער, וואס געהען אין איהר אריין, ווילען זי אויסנוצען בלויז אויף צו איינארדנען זייערע אייגענע געשעפטען, דאן איז די ליגע באנקראט.

אויב אזא רויבעריי, ווי די האנדלונגען פון יאפאן אין מאנדזשוריען וועט ווייטער דויערען און יאפאן וועט ווייטער זיצען אין דער ליגע און מאכען שלום אין אייראפע; אויב עס וועלען ווייטער שטייגען די שטימונגען פון אפאטיע און די זיכערקייט, אז נישט היינט איז מארגען, אבער דער קריג וועט אונפערמיידליך אויסברעכען, אויב די פעלקער וועלען אויף דער ליגע א מאך טון מיט דער האנד, דאן וועט זי אונטערגעהען.

שולדיג אין דער אונמעכטיגקייט פון דער ליגע איז נישט די ליגע גופא, נאר די מלוכות, וואס שטעלען זי צונויף און פון וועלכע איהר עקזיסטענץ איז אנבעלאנגט. בעקלאגען זיך אויף דער ליגע, אז זי האט נישט אויפגעטון די אדער יענע זאך, איז פונקט אזוי אונזיניג, ווי בעקלאגען זיך אויף א לאקאמאטיוו דערפאר, וואס ער וויל נישט געהן אהן קוילען און אהן וואסער.

לען.

דער דיפלאמאטישער ערפאלג פון פוילען
פוילען בעקומט א האלב־שטענדיגען פלאץ אין ראט פון פעלקערבונד

פוילען האט אפגעהאלטען א גרויסען דיפלאמאטישען נצחון אין זשענעווע: פוילען ווערט צום דריטען מאל אויסגעוועהלט אין ראט פון פעלקער־בונד אויף נייע דריי יאהר. עס ווערט דערמיט אונטערגעשטראכען די בעדייטונג פון פוילען אלס גרויסע מלוכה. פוילען ווערט געשטעלט אין איין רייהע מיט די גרויסע מלוכות, וועלכע האבען שטענדיגע פערטרעטונגען אין דעם ראט. נאטירליך, וואלט דער עפעקט פון דער געשעהעניש געווען פיל גרעסער, ווען די ליגע גופא וואלט זיך איצט נישט געפונען אין אזא קלאגעדיגען מצב, ווען איהר אויטאריטעט פאלט כמעט מיט יעדען טאג און ווען די איצטיגע סעסיע וואלט נישט בעטראכט געווארען אלס לויה־סעסיע פון פעלקער־בונד (זעה דעם לייט־ארטיקעל, די רעד.) אבער ווי עס זאל נישט זיין, איז דער פאקט א זעהר בעדייטענדער פאר דער שטעלונג פון פוילען אין אנסאמבל פון די מלוכות, דאס שטרייכען אונטער אלע בלעטער, אויך די, וועלכע האבען שוין גענומען נייען טרויער־קליידער נאך דער פעלקער־ליגע.

דער „איל. קור. צאדז.", וועלכער איז מיט עטליכע וואכען צוריק ארויסגעטראטען מיט א סענסאציאנעלען ארטיקעל, בעווייזענדיג, אז די ליגע האט פולשטענדיג באנקראטירט, שרייבט איצט:

די לעצטע יאהרען האבען געבראכט א בערייטע פערקלענערונג פון אויטאריטעט פון דער פעלקער־ליגע. דער דאזיגער פראצעס איז פארגעקומען אויך אין פוילען. מען דארף אבער פעסטשטעלען, אז פאר פוילען האט דער פעלקער־בונד נישט קוקענדיג אויף אלצדינג, א גרעסערע בעדייטונג, איידער פאר פיל אנדערע לענדער. אויף אונז לאסטען פערשידענע טראקטאט־פערפליכטונגען, וועלכע ברענגען דערצו, אז אין גענף ווערען ערלעדיגט אונזערע ענינים. לאמיר דערמאהנען כאטשבי דעם מינדערהייטען־טראקטאט, די אויבערשלעזישע קאנווענץ, די דאנציגער פראגען, וואס זענען פערבונדען מיט דער עקזיסטענץ פון דער פריישטאט א.א.וו. דערפאר האט די אנוועזענהייט פון פוילען אין ראט פון פעלקער־בונד פאר אונז אן ערשטראנגיגע בעדייטונג. וואס אהן דעם קאן מען זיך נישט פארשטעלען די צוועקמעסיגקייט פון פוילענס צוזאמענארבייט אין די ראהמען פון דער גענפער אינסטיטוציע.

וועגען דער בעדייטונג פון דעם דערגרייכטען סוקצעס פיהרט אויס די „גאזעטא פאלסקא": פוילען איז נישט קיין גרויס־מאכט אין דעם זין, ווי ענגלאנד, פראנקרייך, דייטשלאנד, די פאראייניגטע שטאטען. אדער רוסלאנד, איטאליען, יאפאן. דאס איז דערפאר, ווייל די אינטערעסען פון די דאזיגע לענדער זענען אונבעגרענעצטע, בעת די אינטערעסען פון פוילען זענען דערוויל נאך נישט אונבעגרענעצט. פוילען בעזיצט נישט קיין ריזיגע טעריטאריע, קיין זעהר גרויסע בעפעלקערונג, קיין מעכטיגע עקאנאמישע רייכטימער, קיין קאלאניעס און קיין דאמינירענדע מיליטערישע קראפט. אבער די אינטערעסען פון פוילען זענען אויך נישט בעגרענעצט. פוילען איז דאס לאנד, וואו עס געהט דורך דער ווירבעל־וויל פון אייראפע. פון פוילענס פאליטיק איז אין א גרויסער מאס אפהענגיג דאס גלייכגעוויכט פון אייראפע, וועלכע איז נאך אלץ דער דאמינירענדיגער טייל פון דער וועלט. אויף פוילען איז דעריבער ארויסגעפאלען צו שפילען א בעזונדערע ראלע אין דעם גורל פון אייראפע און פון די לענדער, וואס געהערען צום דאזיגען קאנטינענט. דער פערדינסט פון דער פוילישער פאליטיק בעשטעהט אלזא דערין, וואס עס איז געלונגען צו איבערצייגען די אנדערע מלוכות אין דער ראלע, וואס פאלט אויס פאר פוילען, און דער רעזולטאט פון דער דאזיגער פאליטיק האט זיך ארויסגעדריקט אין דעם, וואס פון די עטליכע און פופציג מלוכות, וואס זענען זיך צונויפגעקומען אין גענף, האבען איין און פערציג אפגעגעבען זייער שטים, אז פוילען קומט צום דריטען מאל אנ׳ארט אין ראט פון פעלקער־בונד און דערמיט געמאכט דעם ארט פון פוילען כמעט פאר א שטענדיגען.

די סאנאציע אלס סיים־מעהרהייט
א פארלאמענט וואס איז איינציג אין זיין ארט

אין סיים האט פאסירט א קוריאז. איין סיים־קארעספאנדענט האבען די קאלעגען אויף שפאס אונטערגערוקט דעם פאראיאהריגען „מאניטאר פאלסקי", וואו עס איז ווירקליך געווען אפגעדרוקט א דעקרעט פון מלוכה־פרעזידענט וועגען צונויפרופען די סיים־סעסיע אויפ׳ן ערשטען אקטאבער. דער קארעספאנדענט האט זיך נישט אריענטירט, ער האט געמיינט, אז דא האנדעלט זיך וועגען א נייער סעסיע, ער האט באלד איבערגעגעבען די ידיעה אין זיין צייטונג און אזוי ארום האט זיך אין עטליכע צייטונגען בעוויזען די מיטטיילונג, אז דעם ערשטען אקטאבער ווערט געעפענט די סעסיע פון סיים. עס איז נאטירליך ארויסגעקומען, ווי מען זאגט אין אזעלכע פאלען, א „פערדריסליכער טעות" פאר די רעדאקציעס, וועלכע זענען אויף אזא אופן אריינגעפאלען, צווישען די זשורנאליסטען האט מען פיל געלאכט א. א. וו.

דער „ראבאטניק" ווייס אבער מיטצוטיילען, אז די ידיעה וועגען דער כלומרשט פלוצים צונויפגערופענער סיים־סעסיע האט ארויסגערופען א גרויסע צורודערונג צווישען די דעפוטאטען פון איינסעל־קל״ב: זיי זענען נישט געוואוינט, ווי די צייטונג שרייבט, אליין וועגען עפעס צו דענקען, נאר צו געהארכען די בעפעהלען, וואס זיי בעקומען פון אויבען. זיי זענען געווארען איבעראשט, וואס מ׳האט זיי פלוצים אויפגעוועקט פון שלאף. דער פאקט גיט דער סאציאליסטישער צייטונג די געלעגענהייט צו פערטראכטען זיך איבער דער ראלע פון דעם סאנאציע־לאגער אין דעם פוילישען פארלאמענטאריזם.

דער פוילישער סיים (און סענאט) האט נישט צו זיך קיין גלייכען, שרייבט דאס בלאט פון פ. פ. ס. מיר האבען עטליכע מוסטערען פון א פארלאמענט מיט א מעהרהייט פון איין פארטיי. אין ענגלאנד האבען די קאנסערוואטארען א מעהרהייט און די דאזיגע מעהרהייט דעצידירט וועגען דער ריכטונג פון דער פאליטיק. די רעגירונג פיהרט אויס דעם ווילען פון דער מעהרהייט. אין איטאליען איז דער אזוי גערופענער פארלאמענט א דיסקוסיאנס־קלוב פון די פאשיסטען, וואס האט נישט קיין שום איינפלוס אויף מוסאליני. קיין אפאזיציע איז נישטא. דאס זענען צוויי עקסטרעמע פארמען פון א פארלאמענט־מעהרהייט. אין ערשטען פאל איז די מעהרהייט אלצדינג, אין צווייטען פאל איז זי א גארנישט.

מיר האבען א דריטע אייגענארטיגע פארם אין די פאראייניגטע שטאטען. דארט איז דער קרייז רעכט פון פרעזידענט זעהר גרויס און דעריבער האט דער פארלאמענט א בעגרענעצטע מאכט. אבער אין אט די בעגרענעצטע ראהמען האבען סיי די מעהרהייט, איצט א רעפובליקאנישע און סיי די מינדערהייט, די פולע רעכט, וואס געהערט זיי לויט דער קאנסטיטוציע און זיי נוצען די רעכט אויס ווי געהעריג.

אבער וואס איז די מעהרהייט פון ב. ב.? לויט דער קאנסטיטוציע גרייכען איהרע רעכט זעהר ווייט, אין דער פראקטיק אבער איז זי א זערא, ווייל וועגען אלעמדינג דעצידירט דער „ענטשיידענדער פאקטאר". און ב. ב. רעדט, שטימט און רעגיסטרירט די שריט פון דער רעגירונג. א דאנק דעם דאזיגען געוואלדיגען אונטערשיד צווישען די טעארעטישע רעכט און דער פראקטישער נישטיגקייט איז די ב. ב. אזוי לעכערליך.

עס איז נישטא אזא לעכערליכקייט אין איטאליען. וואו די פאשיסטישע דעפוטאטען האבען רעכטליך גארנישט צו זאגען און וואו עס איז נישטא קיין אפאזיציע, וועלכע איז פאר די ב. ב. א געוויסענסביסען און אנ׳אנקלאגער.

איצט פיהלט יעדער דעפוטאט פון ב. ב. אהן צווייפעל די לעכערליכקייט פון זיין ראלע. צוויי יאהר עקזיסטענץ פון דעם איצטיגען סיים זענען געווען א גענוגענדער פעריאד, כדי זיך קלאר צו מאכען דעם אמת׳ען מצב פון דער זאך. מיר האבען טאקע געזעהן, ווי עטליכע דעפוטאטען וועלכע בעזיצען א פיינערען געפיהל און געוויסען זענען ארויסגעטראטען פון ב. ב.

רעליגיעזע חתונה אנ׳איבריגע זאך
ערקלערט דער יאהאנעסבורגער רב

דעם פאריזער „מארגענבלאט" שרייבט מען פון יאהאנעסבורג (דרום־אפריקע):

א געוויסער געלעהרטער ד״ר ראפפערט ברום האט געהאלטען אין יאהאנעסבורג א פארטראג איבער „די רעכט פון פרויען צו האבען קינדער". אין זיין פארטראג האט ד״ר ברום ערקלערט, אז יעדע פרוי דארף האבען דאס רעכט צו געבוירען קינדער, אויב עס זענען נישטא גענוג מענער פאר אלע פרויען, דאן איז בעסער א האלבער מאן איידער גאר קיין מאן נישט. די חתונה דארף צוגענומען ווערען פון קאנטראל פון דער קירך און יעדער פרוי זאל קענען האבען קינדער אהן וועלכער ס׳איז חתונה. רוסלאנד מיט איהרע לייכטע חתונות און לייכטע גט׳ן טוט שוין פיל בעסער. ווייטער האט ער שטארק אנגעגריפען די איצטיגע ארדנונג און די קירך, וואס דערלאזט אזא צושטאנד.

זיין רעדע האט ארויסגערופען א גרויסען שטורעם, בעזונדער צווישען די גייסטליכע פון די פערשידענע קירכען. ס׳האבען זיך געשאטען פראטעסטען פון אלע זייטען. א יאהאנעסבורגער ענגלישע צייטונג האט זיך געווענדעט צו אלע פיהרער פון די פערשידענע רעליגיעס און בתוכם צום יודישען רב הכולל ד״ר לאנדוי, זיי זאלען זיך ארויסזאגען וועגען ד״ר ברומס מיינונגען. ד״ר לאנדוי האט געענטפערט פאלגענדעס:

„איך האב געלייענט די בעמערקונגען פון ד״ר ברום בנוגע חתונות און גט׳ן און איך ערקלער, אהן וועלכע ס׳איז וואקלעניש, אז א חוץ די איינציגע שארפע אויסדרוקען, וואס ד״ר ברום האט געוויס בענוצט, כדי צו מאכען זיינע דערקלערונגען מעהר בולט, בין איך מיט זיי פולשטענדיג מסכים.

„לויט דער יודישער רעליגיע איז חתונה פולשטענדיג לעגאל אהן וועלכער עס איז רעליגיעזער צערעמאניע. אויב מאן און פרוי לעבען צוזאמען ווערען זיי דורכדעם אליין מאן און ווייב און אויב זיי ווילען זיך שיידען מוזען זיי האבען א גט. דאס בעווייזט, די לעגאליטעט פון זייער צוזאמענלעבען. אויב ביידע צדדים ווילען א רעליגיעזע צערעמאניע קען עס דורכגעפיהרט ווערען פון אבי וועמען. די ביבעל און דער תלמוד דערלויבען פאליגאמיע, צוליב צוויי טעמים: ערשטענס, צוליבן פרינציפ, וואס איז אונטערגעשטראכען געווארען פון ד״ר ברום, אז א האלבער מאן איז בעסער ווי גאר קיין מאן נישט, אדער א האלבער מאן איז בעסער, ווי פראסטיטוציע, צווייטענס איז פאליגאמיע דערלויבט כדי מעגליך צו מאכען איינער צווינגען דעם מאן ער זאל איבערנעהמען די פעראנטווארטליכקייט פאר די קאנסעקווענצען פון זיינע גלוסטען אין דער צייט, ווען אין די היינטיגע סאציאלע בעדינגונגען קומט אויס נאר דער ארימער לייכטגלויביגער פרוי צו ליידען".

ס׳איז לייכט זיך פארצושטעלען, וואס פאר א סענסאציע ס׳האט ארויסגערופען די ערקלערונג פון אנ׳ארטאדאקסישען רב אין דער צייט, ווען די גייסטליכער וועלט האבען זיך שארף ארויסגעזאגט געגען ד״ר ברומס מיינונגען.

מ. מ. אוסישקין וועגען די יודישע דערגרייכונגען אין פערגאנגענעם יאהר אין א״י

ירושלים, (יט״א) דער פרעזידענט פון יודישען נאציאנאל־פאנד מ. מ. אוסישקין, האט פאר ראש־השנה פערעפענטליכט פאלגענדע ווענדונג:

„דאס יאהר תרצ״ב איז געווען טרויעריגער ווי די פריהערדיגע יאהרען, סיי פאר דעם אלוועלטליכען יודענטום, סיי בנוגע אונזער פאליטישער לאגע אין א״י. פונדעסטוועגען האבען מיר אוואנסירט אין דעם אויפבוי פון אונזער נאציאנאלען היים, ווי עס האבען עדות געזאגט, יענע, וואס האבען בעזוכט אונזער לאנד. אונזער נאציאנאל און פריוואט פערמעגען איז פערגרעסערט געווארען אין שטאט און אין דארף. אונזער צאהל האט זיך פערגרעסערט און מיר האבען געמאכט פארטשריטען, סיי קולטורעל און סיי עקאנאמיש. די דאזיגע דערגרייכונגען דארפען צוגעשריבען ווערען דער איבערגעבענקייט, אידעאליזם, געדולד, גלויבען און ענערגיע פון די יודען דא אין ארץ־ישראל און אונזערע אונטערשטיצער און טוער מחוץ לארץ.

איך שיק איבער מיין ברכה צום נייעם יאהר תרצ״ג. זאל עס זיין א יאהר, אין וועלכען אונזערע קרעפטען זאלען געשטארקט ווערען און אונזער גלויבען זאל פערטיפט ווערען, אזוי אז מיר זאלען פערטרייבען די שווארצע וואלקענס, וואס האבען פערדעקט דעם יודישען האריזאנט, און לאמיר מאכען ווייטערדיגע בעדייטענדע שריט, אין דעם אויפבוי פון אונזער לאנד און פאר דער בעפרייאונג פון אונזער פאלק, אין אט דער ארבייט איז די אויסלייזונג פון באהען אין דער ערשטער רייה פון דעם קאמף מיט אונזערע געגנער. דער, וואס וועט זיגען אויף דעם פראנט, וועט האבען די צוקונפט אויף זיין זייט".

מען האט צו זיי געבראכט שכרות און אויסגעראסנקייט

די מאַרקעסאַס־אינזלען, אויף וועלכע די ווילדע האבען געלעבט גליקליך ביז וואנען די פראנצויזען האבען צו זיי אריבערגעבראכט די ווייסע־ציוויליזאציע

די גרופּע מאַרקעסאַס אינזלען האָט ענטדעקט דער בעריהמטער ענגלישער רייזענדער און פאָרשער קאַפּיטאַן קוק אין יאָהר 1774. אייגענטליך האָט אַ שפּאַנישער רייזענדער די אינזלען ענטדעקט נאָך מיט מעהר ווי אַ הונדערט יאָהר פריהער; אָבער די געשיכטע פון די אינזלען הויבט זיך אָן זינט קוק האָט זיי ענטדעקט.

די מאַרקעסאַנער, וואָס האָבען דאָרטען געוואוינט, זענען געווען פון דער פּאָלינעזער ראַסע. זיי זענען געווען הויכע, געזונדטע, מוסקולירטע מענשען מיט אַ גלאַטען קערפּער און אַ שעהנער, ווייסער, עטוואָס ברוינער הויט, איבערהויפּט שעהן זענען געווען זייערע פרויען. נאָך ביי היינט צו טאָג זענען דאָרטען פאַרהאַן פרויען פון אויסערגעוועהנליכער שעהנקייט, כאָטש דאָס רוב געפינען זיי זיך נאָך אַלץ אין אַ פּרימיטיווען צושטאַנד.

זיי האָבען געהאַט זייערע אייגענע מנהגים און אויפפיהרונגען. זיי זענען געווען שרעקליכע קאַניבאַלען. אָדער מענשען־פרעסער, און מען זאָגט, אַז נאָך ביז היינט צו טאָג געפינען זיך דאָרטען מענשען, וואָס וועלען זיך נישט אָפּזאָגען פון אַ שטיקעל געבראָטען מענשען־פלייש.

די אינזלען זענען זעהר פרוכטבאַר. דאָ און דאָרטען הויבען זיך הויכע בערג מיט פעלזישע שפּיצען, אָבער די זייטען פון די בערג און איבערהויפּט די טאָלען זענען איינגעטונקען אין גרינס. דאָרטען וואַקסען פערשיעדענע ביימער און אייניגע מינים פרוכטען, און אַ סך און פערשיעדענע מינים בלומען. קיין חיות זענען אָבער דאָרטען נישט געווען. די אַלגעמיינע מיינונג פון די רייזענדע, וואָס האָבען יענע אינזלען בעזוכט אין די פריהערדיגע יאָהרען, האָבען זיך פון די אינזלען נישט געקאָנט אָפּלויבען און די בעזונגען ווי דער גן־עדן אויף דער ערד.

די מענשען און איבערהויפּט די פרויען, האָבען דאָרטען געפיהרט אַ זאָרגלאָזע לעבען. קיין ערד האָט מען דאָרטען נישט בעאַרבייט. ווייל יענע שפּייז־מאַטעריאַלען, וואָס קאָנען וואַקסען, האָבען אַלייך געוואַקסען אויף ביימער, און אַלץ וואָס מען האָט געדאַרפט, איז זיי אַראָפּגעפאַלען פון די ביימער און צוגרייטען די מאַהלצייטען. די מענשען זענען אַרומגעגאַנגען האַלב־נאַקעט. די מענער האָבען געטראָגען גאַרטלען אויף דעם אונטערשטען טייל פון בויך. און די פרויען האָבען געטראָגען קורצע קליידלעך פון דעם בויך ביז צו די קניע. די קליידלעך האָט מען געמאַכט פון דער אינעווייניגסטער קאָרע פון ביימער. מען האָט פון געוויסע ביימער פריהער אַראָפּגענומען די אויבערשטע דיקע קאָרע, און דערנאָך אויסגעשניטען גרויסע שטיקער פון דער אינעווייניגסטער ווייכער קאָרע. די פרויען האָבען די שטיקער דערנאָך געווייקט אין וואַסער, געקלאַפּט מיט שטעקענס, און געטריקענט, ביז זיי זענען געוואָרען אַ מין גרויסע בויגענס פּאַפּיר. אויף די בויגענס האָט מען דערנאָך מיט שוואַרצער פאַרב אויסגעמאָלען פערשיעדענע פיגורען, הויפּטזעכליך געאָמעטרישע; און מיט די בויגענס האָבען זיך די פרויען אַרומגעבונדען, ווי מיט קליידלעך.

די מענער האָבען געהאַט אַ סך פרייע צייט. זייער הויפּט בעשעפטיגונג איז געווען אָנצופיהרען מלחמות; און דערנאָך איז זייער בעשעפטיגונג געווען צו כאַפּען פיש אָדער רייסען פרוכטען פון די ביימער. אָדער מאַכען געצייג און געווער.

נאָך מעהר פרייע צייט האָבען געהאַט די פרויען די גאַנצע אַרבייט זייערע איז בעשטאַנען פון צוגרייטען די בויגענס פון דער קאָרע פון ביימער, סיי פאַר קליידלעך פאַר זיך, און סיי פאַר גאַרטלען פאַר די מענער. און נאָך אַן אַרבייט האָבען זיי געהאַט — און דאָס איז צוגרייטען די מאַהלצייטען. האָבען זיי אַ גרויסען טייל פון זייער צייט פערבראַכט אין שפּילערייען, זינגען, קלייבען בלומען און מאַכען קראַנצען און גירלאַנדען. קיין איין פּרימיטיווער פאָלק האָט נישט אַרויסגעוויזען אַזאַ ליבע און נייגונג צו בלומען, ווי די מאַרקעסאַנער, און איבערהויפּט זייערע פרויען.

די פאַמיליע־בונדען זענען ביי זיי געווען זעהר לויזע. דאָרטען זענען שטענדיג געווען אַ סך מעהר יונגער ווי פרויען, האָבען זיי פּראַקטיצירט פאָליאַנדריע, דאָס הייסט, אַז איין פרוי האָט געלעבט מיט צוויי־דריי מענער אין דער זעלבער צייט. אַ חוץ דעם האָבען מענער זיך בכלל געקאָנט בייטען מיט זייערע פרויען אויף אַ קורצער צייט. די קינדער האָבען געהאַט בעשטימטע מאַמעס, אָבער מיט'ן פאָטער איז מען קיין מאָל נישט געווען זיכער. און דאָס האָט קיינעם נישט געאַרט. אַלע דערוואַקסענע האָבען בעשיצט די קינדער, ווי זיי זאָלען זיין זייערע אייגענע.

געהייראַט האָבען זיי זעהר פריה, און אַ 12־יעהריג מיידעל האָט געקאָנט פערשווענגערן, די חתונה־צערעמאָניע איז געווען זעהר אַנ'איינפאַכע. ווען מען האָט געדאַרפט חתונה מאַכען אַ בחור מיט אַ מיידעל, האָט מען פאַר זיי פריהער פון אַלץ אויסגעבויט אַ הייזעל, דערנאָך האָבען עטליכע פרויען גענומען דאָס מיידעל און לאַנג מאַסאַזשירט איהר קערפּער מיט שמעקענדיגען אייל. אין דער זעלבער צייט האָבען עטליכע אַנדערע פרויען מאַסירט דעם קערפּער פון דעם חתן־בחור. דערנאָך האָט מען זיי צוזאַמענגעבראַכט אין דעם הייזעל, וואָס איז פאַר זיי אויפגעבויט געוואָרען, און דאָרטען האָבען זיי געמוזט פערבלייבען צוויי וואָכען צייט. זיי האָבען דאָס הייזעל נישט געטאָרט פערלאָזען. און קיינער האָט צו זיי נישט געטאָרט קומען, כדי זיי צו שטערען. נאָך יעדען פאַרטאָג איז עמיצער געקומען און איבערגעלאָזען שפּייז ביים אַרויסגאַנג אין זייער הויז.

און נאָך די צוויי וואָכען איז געקומען אַ צווייטער מאַן, אַנ'עלטערער, און זיך דאָרטען בעזעצט און געקראָגען די פולע רעכט אויף דער פרוי; און דערנאָך האָט געקאָנט קומען אַ דריטער מאַן און אַפילו אַ פערטער. און אַזוי האָבען זיי געלעבט, ביז דעם יאָהר 1842.

אין יענעם יאָהר איז אַהיגעקומען אַ פראַנצויזישער אַדמיראַל און פערכאַפּט די אינזלען אין נאָמען פון דער פראַנצויזישער רעגירונג, — און דער טויט־אורטייל פון די מאַרקעסאַנער איז אונטערגעשריבען געוואָרען.

די פראַנצויזישע סוחרים האָבען זיך דערוואוסט אַז דאָרטען זענען פאַרהאַן אַ סך קאָקאָ־ניס. פון די קאָקאָ־ניס קען מען אויספּרעסען אַנ'אייל, פון וועלכען מען קען מאַכען די בעסטע סאָרטען זייף. זענען די פראַנצויזישע סוחרים אַהינגעגאַ[illegible] אָנגעלאָדענע פולע שיפען מיט „קאָפּראַ", ד. ה. געטרוקענטע קאָקאָ־ניס, — און דאַן האָט זיך עס אָנגעהויבען.

ווען די פראַנצויזישע סאָלדאַטען זענען אַהין אָנגעקומען און דערזעהען אַזעלכע שעהנע פרויען, האָבען זיי זיך צו זיי צוגעכאַפּט און זיי אָנגעשטעקט מיט פערשידענע קראַנקהייטען. און די סוחרים, וואָס זענען געקומען נאָך „קאָפּראַ", האָבען אָפּגעקויפט בעת מיט געטרוקענטע קאָקאָ־ניס פאַר אַ פלאַש שנאַפּס אָדער ביליגען ווין, — און שכרות האָט זיך דאָרטען אָנגעהויבען פערשפּרייטען.

פאַר דורות און דורות זענען די מאַרקעסאַנער געווען געזונדטע מענשען און האָבען בוכשטעבליך פון קיין קראַנקהייטען נישט געוואוסט. נישט אין זייער פּראַקטיקע און נישט אין זייערע לעגענדען האָט מען בעגעגענט עטוואָס וואָס האָט אַ שייכות צו מעדיצינישע גראָזען, וואָרצלען, אָדער קרייטיכער, ווייל די מענשען האָבען נישט געקרענקט, זיי זענען געווען נאַטירליך געזונד, דעריבער אָבער איז אין זייערע קערפּערס נישט געווען קיין אימוניטעט, קיין ווידערשטאַנד צו קראַנקהייטען ווי דאָס איז צב"ש דער פאַל מיט די אייראָפּעאישע פעלקער. און האָט זיך אַ קראַנקהייט אַריינגעכאַפּט אין אַזאַ קערפּער, האָט זי איהם בייגעקומען אין אַ קורצער צייט.

האָבען די סאָלדאַטען אַריינגעבראַכט צווישען זיי ווענערישע און אַנדערע אַנשטעקענדע קראַנקהייטען, און די סוחרים האָבען אַריינגעבראַכט שכרות צווישען זיי, — אַ זאַך צו וועלכע זייערע קערפּערס זענען נישט געווען צוגעוואוינט. און די מאַרקעסאַנער האָבען אָנגעהויבען אויסצושטאַרבען.

די „ציוויליזאַציע" פון די ווייסע האָט אומגעבראַכט דאָס גאַנצע פאָלק.

ל. באַראָדולין.

אינטערנאציאנאלע קאנפערענץ פאר עמיגראנטען־שוץ

גענף, (יט"א) אין בנין פון אינטערנאַציאָנאַלען אַרבייטס־אַמט זענען פאָרגעקומען די זיצונגען פון דער „אינטערנאַציאָנאַלער קאָנפערענץ פון די פּריוואַטע אָרגאַניזאַציעס פאַר שוץ פון די עמיגראַנטען". די זיצונגען זענען פאָרגעקומען אונטער'ן פאָרזיץ פון דעם פערטרעטער פון דער לאָנדאָנער „יודישער געזעלשאַפט פאַר פרויען־שוץ" ה' שלמה כהן, וועלכער איז פאַר'ן פערגאַנגענעם יאָהר געווען דער שטעלפערטרעטענדער פאָרזיצער פון דעם עקזעקוטיוו־קאָמיטעט פון דער קאָנפערענץ.

דער ווירטשאַפטליכער קריזיס און די גרויסע שוועריגקייטען, אויף וועלכע עס שטויסט זיך אָן איבעראַל דאָס אימיגראַציע־פּראָבלעם, מאַכען גראָד די אינטערנאַציאָנאַלע מיטאַרבייט פון די פּריוואַטע פילאַנטראָפּישע און סאָציאַלע אָרגאַניזאַציעס, אַלץ נויטיגער און דרינגענדער. דאָס דאָזיגע בעוואוסטזיין ווערט אַלץ שטאַרקער אין די דאָזיגע קרייזן. פון יודישע געזעלשאַפטען און אינסטיטוציעס האָבען זיך בעטייליגט אין דער דער קאָנפערענץ: די לאָנדאָנער יודישע געזעלשאַפט פאַר פרויען־שוץ, „יקא" — פערטרעטען דורך ה' עדוואַרד אונגער, „עמיגדירעקט" — דורך ה' צבי אבערסאָן, דער הילפס־פעראיין פון די דייטשע יודען — ד"ר ווישניצער, „דזשאָינט" פאַראיין קאָמיטעט" — ה' זיימאַן און די „הויפּט־שטעלע פאַר יודישע וואַנדערפירזאָרגע" אין בערלין דורך ה' ד"ר קרויצבערגער.

די קאָנפערענץ האָט פערטיילט איהרע אַרבייטען אונטער 3 קאָמיסיעס. ה' אונגער איז געווען פאָרזיצער פון דער פינאַנץ־קאָמיסיע. די קאָנפערענץ האָט אויך אויסגעקליבען אַ רעדאַקציאָנס־קאָמיטעט פון 5 מיטגלידער און נאָמינירט אַלס איינעם פון זיי ה' אבערסאָן.

אין דער ערשטער קאָמיסיע, וועלכע האָט זיך בעשעפטיגט מיט די פראַגען, וועלכע זענען פערבונדען מיט דער אויסוואַנדערונג, האָט דער פערטרעטער פון „יקא" בעטאָנט, אַז נישט קוקענדיג אויף דער שטאַרקער צוריקוואַנדערונג, זענען נאָך פאַרהאַן געוויסע איינוואַנדערונגס־מעגליכקייטען און אַז די דאָזיגע מעגליכקייטען מוז געשאַנקען ווערען די געהעריגע אויפמערקזאַמקייט. גאַנץ בעזונדערס מוז געזאָרגט ווערען פאַר דער נאָכוואַנדערונג פון פאַמיליע־מיטגלידער, ד. ה. פון פרויען און קינדער צו זייערע מענער און עלטערן. ה' אונגער האָט אויך פאָרגעשלאָגען ספּעציעל צו בעטאָנען אין די רעזאָלוציעס, אַז די רעגירונגען זאָלען דורך זייערע אינערע געזעצגעבונג אָדער דורך צווישענשטאַטליכע אָפּמאַכען זאָרגען, אַז די „טראַנזיטקאַרטע", וועלכע איז געשאַפען געוואָרען אויף דער ספּעציעלער קאָנפערענץ פון יוני 1920, זאָל חל זיין אויף צוריקוואַנדערער. ה' אונגער האָט ענדליך בעטאָנט די בעזונדערע וויכטיגקייט פון דעם פּראָבלעם פון די „שטאַטלאָזע" און די נויטיגקייט זי צו לעזען אויף אַנ'אינטערנאַציאָנאַלען אופן. די פאָרשלאָגען פון דעם יקא־פערטרעטער זענען אָנגענומען געוואָרען דורך דער קאָמיסיע פון פלענום.

די קאָנפערענץ האָט געוועהלט אַ נייע עקזעקוטיווע, אין וועלכער עס זענען אויך אַריין צוו. אנד. די ה"ה ש. כהן און עד. אונגער. די וואַהל פון פּרעזידענטען פון דער עקזעקוטיווע איז אָפּגעלעגט געוואָרען און ה' כהן איז ווידער בעשטימט געוואָרען אַלס שטעל.פערטרעטענדער פּרעזידענט.

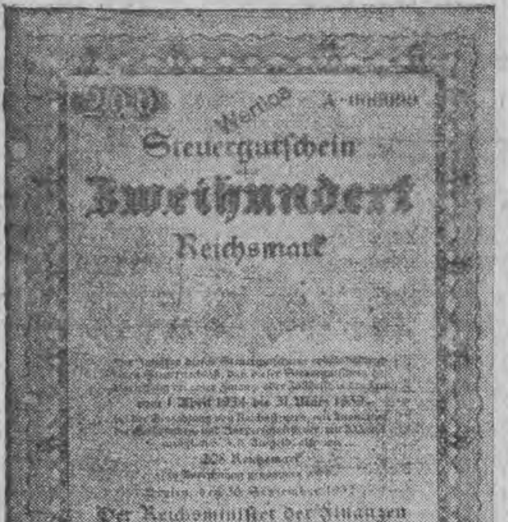

די ספּעציעלע שיינען, וואָס זענען אין דייטשלאַנד אַרויסגעגעבען געוואָרען אויף צו צאָהלען שטייערן

Dr. med.
Józef Imich
ספּעציאַל־אַרצט פאַר האַלז, נאָז און אויערען־קראַנקה.
אָרדינאַטאָר פון קרייז־שפּיטאַל א. נ. פּרעז. מאָשטשיצקי.
צוריקגעקעהרט
מאַניושקי 1, טעל. 209-97.

די יודישע שפראך

פון נח פרילוצקי

פון פּאַריז שרייבט מען אונז:

אויף דער טעמע „די יודישע שפּראַך" האָט איינגעאָרדענט דער „פעראיין פון לאָדזער יודען" אין פּאַריז, אַ רעפעראַט פון אַדוו. נח פּרילוצקי.

דער רעפעראַט האָט געטראָגען אַ פּאָפּולער־וויסענשאַפטליכען כאַראַקטער.

— דער פּרייסישער קעניג פרידריך דער גרויסער — דערצעהלט נח פּרילוצקי — האָט זיך געהאָט אויסגעדריקט: „דייטש דאַרף מען נישט לערנען, דייטש רעדט מען סיי־ווי, פראַנצויזיש דאַרף מען לערנען!"

דער דאָזיגער זאָג כאַראַקטעריזירט, ווי אַזוי מ'האָט נאָך אין אַכצענטען יאָהרהונדערט, אַפילו אין די הויף־קולטורעלע ספערען זיך בעצויגען צו דער אייגענער שפּראַך, מ'האָט פשוט נישט געלייגט קיין אַכט אויף איהר.

ביז'ן אָנהייב פונם ניינצעהנטען יאָהרהונדערט פלעגען פערשידענע פעלקער ביי בעשטימטע אומשטענדען לייכט אוועקוואַרפען זייער שפּראַך און איבערנעמען אַ פרעמדע. ווי לאַנג איז, אַז אין גאַנץ מזרח־פראַנקרייך האָט מען גערעדט דייטש? ביז היינט איז די טשעכישע שפּראַך פערגעסען געוואָרען נאָך דעם, ווי טשעכיע איז פעראייניגט געוואָרען מיט עסטרייך!

דאָס פערשטענדעניש פאַר'ן קולטור־ווערט פון אַ פאָלקס־שפּראַך איז אויפגעקומען גענוג שפּעט.

איז נישט קיין חידוש, וואָס די יודען, קומענדיג מיט אַ 1000 אָדער 500 יאָהר צוריק קיין דייטשלאַנד, האָבען איבערגענומען די דייטשישע דיאַלעקטען פון די געגענטען, וואו זיי האָבען זיך בעזעצט.

אַזוי ווי יודען זענען געווען אַ סוחרישער עלעמענט, פיל געפאַרען פון וועגען האַנדעלס־געשעפטען, אָפט געביטען דאָס וואוינאָרט, פלעגען זיי זיך בעקענען מיט פערשידענע דייטשישע דיאַלעקטען אין יודישען מויל. חוץ דעם פלעגט דער צוזאַמענשטעל פון דער בעפעלקערונג אין די יודישע ישובים זיך בייטען דורך שידוכים. אַזוי אַרום האָבען זיך די עלעמענטען פון פערשידענע דייטשישע דיאַלעקטען אויף דער יודישער גאַס אויסגעמישט, און פון דעם דאָזיגען געמיש איז אויפגעקומען די יודישע שפּראַך, אויף וועלכער עס האָט נאָך אַ בעוואוסטער חתימה אַרויפגעלייגט דער העברעאישער עלעמענט. דערלעצטער איז געקומען אין דער פאָלקס־שפּראַך אויס דער קהל־שטוב, אויס דער בית־דין־שטוב, אויס דער ישיבה, אויסען חדר.

בעזונדערס שטאַרק האָבען ביי דער פערשמעלצונג פון די פערשידענסטע דיאַלעקטישע עלעמענטען מיטגעווירקט די קאַטאַסטראָפאַלע מיגראַציעס, ווען יודען פלעגען איבער גירושים און פּאָגראָמען מוזען איבערוואַנדערען פון שטאָט אין שטאָט אָדער פון לאַנד אין לאַנד.

ווען די יודען האָבען זיך בעזעצט אין די סלאַווישע לענדער, האָט די יודישע שפּראַך אַוודאי בעקומען גינסטיגע בעדינגונגען פאַר זעלבסטשטענדיגער אייגענאַרטיגער ענטוויקלונג.

ווי איז אָבער מעגליך געווען, אַז אין יענע צייטען ווען אַ שפּראַך פלעגט אַזוי גרינג פערגעסען ווערען אַפילו פון אַ מעהרהייטס־פאָלק (ביישפּילען: די טשעכען, די סערבען, די בולגאַרען, די אירלענדער), זאָלען די יודישע מינדערהייטען אין די סלאַווישע מדינות דאָך טריי בלייבען זייער מיטגעבראַכטען יודיש?

דער רעפערענט דערקלערט דאָס דערמיט, וואָס אויף יודיש האָט שוין דעמאָלט עקזיסטירט אַ רייכע און פערצווייגטע ליטעראַטור — אַ רעליגיעזע און אַ וועלטליכע, אַ דערציערישע און אַ ווייבערישע, — וואָס האָט געהאַט אַ קאָלאָסאַלע ווירקונג אויף די פאָלקס־מאַסען, ווייל יודיש האָבען אַלע געקענט לייענען — אויך די פרוי. די סלאַווישע פאָלקס־מאַסען אַרום זענען, אַ קעגען, געשטאַנען אויף אַ נידעריגער קולטורעלער שטופע און נישט געקענט לייענען און שרייבען.

דער רעפערענט כאַראַקטעריזירט די בליהע־עפּאָכעס אין דער יודישער ליטעראַטור: די עפּאָכע פון זינגער־ראָמאַן, דערנאָך דאָס 17־יאָהרהונדערט מיט'ן „מעשה־בוך", מיט'ן „בראַנטשפּיגעל", „לב טוב" און מיט די תנ"ך־איבערזעצונגען בעלייכט די בעציהונג פון דער השכלה צו דער יודישער שפּראַך.

אין 19־טען יאָהרהונדערט נאָך דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציע און נאָך די נאַפּאָלעאָנישע מלחמות איז געקומען אַ בעקאַנטע נאַציאָנאַלע אויפלעבונג, וואָס האָט ביסלעכווייז אַרומגענומען גאַנץ אייראָפּע, — ערשט דעמאָלט האָט מען אָנגעהויבען ריכטיג אָפּצושאַצען דעם ווערט פון דער שפּראַך פאַר אַ פאָלק. נאַציאָנאַלע אויפלעבונג הויבט זיך אָן פון שפּראַך־אויפלעבונג. די ערשטע נאַציאָנאַלע קעמפער פון תחית־המתים אויפשטייענדיגע נאַציאָנאַליטעטען האַלט אין איין האַנד אַ שווערד און אין דער אַנדערער די פען. עס זענען מעהרסטענטיילס פילאָלאָגען, פאָלקלאָריסטען, טעאַטער־טוער.

די אַלגעמיינע שטרעמונגען האָבען נישט אויסגעמיטען די יודישע גאַס, — אַ סך פריהער, ווי מ'מיינט דאָס געוועהנליך. נישט מענדעל סאַטאַנאָווער, נישט שלמה עטינגער און נישט מענדעלע־מוכר־ספרים זענען נישט אַרויסגעשפּרונגען פון דער העלער הויט. די בייעסטע יודישע ליטעראַטור, היסטאָרישע פאָרשונגען שטעלען פעסט אַ באָדען אויף וועלכען די דאָזיגע פּיאָנערען פון דער מאָדערנער יודישער ליטעראַטור האָבען געקענט אויסוואַקסען.

אַ דאַנק דעם מאָמענט פון נאַציאָנאַלען בעוואוסטזיין האָט זיך געשאַפען אַ נאַטירליכע בעציהונג צו דער יודישער שפּראַך. היינט איז דאָס די בעציהונג פון זעלבסט־געפיהל די בעציהונג צום אייגענעם „איך".

פאר אונזערע קינדער

וועכענטליכע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט"

רש"י

גרויסע יודישע פערזענליכקייט פון דער פערגאַנגענהייט

איינע פון די גרעסטע פערזענליכקייטען ביים יודישען פאָלק איז געווען דער גרויסער געלערנטער רבנו שלמה יצחק, רש"י, וועלכער האָט געשאַפען זיין פירוש אויף תלמוד, תנ"ך און א. א.

די, וואָס שרייבען העברעאיש ווייסען, אַז רש"י איז געווען דער, וואָס האָט געשאַפען די העברעאישע שפראַך און איהר סטיל.

עס זענען אפילו געווען אויך אנדערע וואָס האָבען געפרובט צו שאַפען אַ פירוש אויף תלמוד, – אָבער קיינעם איז דער פירוש נישט געלונגען אויסער רש"י'ן. ער איז געווען אַ גרויסער פעדאַגאָג, וועלכער האָט בעזעסען גרויסע פעדאַגאָגישע פעהיגקייטען צו בעלערנען דאָס פאָלק. איינער פון די גרעסטע וויסענשאַפטס-מענער, וואָס מיר טרעפען נישט דעם צווייטען אין אונזער טעאָלאָגישער ליטעראַטור.

רש"י איז ביי זיך געווען זעהר פראָסט. ער האָט נישט שטאָלצירט מיט זיין בילדונג און ער פלעגט אַנטלויפען פון כבוד, ער האָט זיך אויסבעהאַלטען אין א ווינקעלע, אז קיינער זאָל פון איהם נישט וויסען און ער זאָל זיך קענען טון זיין אַרבייט, שטיל און בעשיידען.

אָבער די גרויסע וועלט האָט דאָך אויפגעוועקט דעם גדול הדור און איהם אנערקענט אלס איינעם פון די גרעסטע פאַרשטעהער פונ'ם יודישען וויסען.

פון איטאַליען, פראַנקרייך, דייטשלאַנד, זענען איהם אָנגעקומען בריף מיט פערשידענע אַנפראַגען און רש"י האָט אַלעס גוט דורכשטודירט און יעדען געגעבען זיין תשובה, וועלכע איז שטענדיג געווען א צופרידענשטעלענדע.

רש"י שטאַמט פון זעהר א מיוחס'דיגער משפחה פוןביידע צדדים. געבוירען איז ער אין פראַנקרייך, אין טרוא (טריוועס) אין 1040.

זיין לעהרע האָט ער בעקומען אין די ישיבות אין דייטשלאַנד, וואו ער פלעגט זיין אַ שטענדיגער בעדינער פון תלמידי חכמים.

נאָכדעם, ווי רש"י האָט פערענדיגט בעדינען די תלמידי חכמים אין די פערשידענע ישיבות, האָט ער צוריקגעקעהרט אהיים אין זיין געבוירען-אָרט, וואו ער האָט פערנומען דעם פלאַץ אלס פרעדיגער. ער איז געווען איינער פון די גרעסטע אוהבי שלום. שטענדיג געטראכט וועגען פרידען פאַר'ן פאָלק.

רש"י איז געשטאָרבען אין יאָהר 1105

הערבסט און די קינדער

פון ה. י. פארבער

הערבסט:

– כ'בין צו אייך אין לאנד געקומען,
גלייך ווי אלע יאָהר;
וויל איך בין שוין א בעקאַנטער...
שטעל איך זיך נישט פאָר.

קינדער:

– יאָ, מיר ווייסען... אָ, מיר ווייסען
און מיר קענען דיך!
און אומגליקען און צרות,
ברענגסטו דאָך מיט זיך!

הערבסט:

– איך בין, קינדערלעך, נישט שולדיג,
וואָס איך בין אזוי!...
פון דער צייט ווער איך געטראָגען,
ווי פון ווינט אַ שטרוי.

קינדער:

וואָס דו געהסט אונז דאָ דערצעהלען
ווייסען מיר פון לאַנג...
אונז דער פריהלינג און דער זומער
טוען אָבער באַנג!

הערבסט:

– ס'איז נישט גוט צו זיין א שלעכטער
און אַ בייזער גאַסט:
כ'בין מיט דעם שוין א געשטראָפטער:
ווער איך נאָך געהאַסט!...

קינדער:

– זיין אַ שלעכטער און אַ בייזער
איז אַ גרויסע שטראָף!..
לאָמיר, קינדער, איהם פערצייהען;
מוחל, און אַ סוף!

הערבסט:

– איהר האָט, וואוילע ליבע קינדער
גוטסקייט אַזוי פיל!
אַט אזוי נאָר קענען האנדלען
קינדער מיט געפיהל!...

צוזאַמען:

– גוטע, וואוילע, ליבע קינדער
ווייסען נישט פון האַס...
לאָמיר-זשע פון ליבע זינגען
קלינגען זאָל די גאַס!...

צום נייעם יאָהר

האָבען מיר אַ לופט-באַלאָן
פון קאָלירט פאַפיר;
וועלען מיר איהם אין דער לופט
לאָזען אויף שפּאַציר.

בלוי און ווייס און ראָז און גרין,
געל און וויאָלעט;
וועט ער אין דער שפּעטער נאַכט,
פליהען איבער שטעט.

נעמען מיר אין גאַס אַרויס
אונזער לופט-באַלאָן,
און אַ ליכטעל אין דער מיט
צינדען מיר באַלד אָן.

בינדען אַ בעגריסונג צו,
פון אונז אויסגעשטעלט –
ווינשענדיג צום נייעם יאָהר,
שלום אויף דער וועלט.

נאָכדעם לאָזען מיר איהם אָפּ,
מיט געזאַנג בעגלייט;
האַלזען זיך און קושען זיך,
אין דער גרעסטער פרייד!

ווי אַ רעגענבויגען שיין,
שיינט ער אין דער נאַכט...
– זעהט, עס לייכט דער שלום-גרוס
צו דער וועלט געבראַכט!...

——):o:(——

א רויך

איך זיץ ביים פענסטער און זעה, ווי פונ'ם קוימען פון אנ'אָרים שטיבעלע הויבט זיך אויף אין דער הויך אַ רויך. שמאָל ביים אַרויספליה צעשפרייט ער זיך אין דער הויך האָט שמאָל מעהר און נעמט אָן געשטאַלטען.

וואָס פאַר אַ וואונדערבאַרע, געשטאַלטען!

דאָ בעציהט ער אין דער הויך דעם הימעל, ווי עפעס אַ וואָלקען, פערבאַרגענדיג אין זיך פייערדיג שלאַנגען-בליצען. דאָ שווימט ער גלייך אין דער הויך און ס'דאַכט זיך ווי עפעס אַ שווערע, שטיינערנע סטאַטוע הויבט זיך אויף. דאָ ווידער, ווי אַ דו-כזיכ-יגער טול, ציהט ער זיך מיט אַ לאַנגער באַנד ערגעץ אין אומענדליכקייט. דאָ אונטער'ן בלאָז פון ווינט צופאַלט ער זיך אויף פיל טיילען אין יעדער טייל ווייזט זיך אויס ווי א גראָהער פויגעל, שוועבענדיג אין דער לופט.

דאָ ווידער ווייס און צאַרט, ווי די פליגעל פון אַ מלאך שוועבט לייכט און מאַיאַסטעטיש אין זעהר הויך, צום הימעל! אזויפיל וואונדערבאַרע געשטאַלטען אין בילדער, און אַזעלכע אויסערגעוועהנליכע! און דאָס אַלץ קומט פונ'ם קוימען פון אַנ'אָרימען שטיבעלע, אין וועלכען עפעס אַנ'אָרבייטער קאָכט זיך זיין נאַכט-עסען,

אירא

מוזעי פון דייטשע פאלקס-טראַכטען ווערט געעפענט אין האלבערשטאַט

בערעלע בויץ

פון שמואל פיערט

— 1. —

אין א קליין שטיבעלע, וואָס איז געשטאַנען אין א וואלד, געבויט פון צווייגען און אלטע פערפוילטע בוימער, האָט געוואוינט א פאמיליע, וואָס איז בעשטאַנען פון צוויי בערען און א בערעלע וועלכעס טאַטע-מאַמע האָבען שטאַרק ליב געהאַט.

און געווען איז בערעלע א קליינינקער, א גראָבישקער, מיט א גרויסען קאָפּ, און א שוואַרץ-האָריגע הויט, וואָס האָט געגלאַנצט אונטער דער וואַרימער זון.

קיין חברים'לעך האָט בערעלע נישט געהאַט, מיט אַלעמען איז ער געווען אָנגע'ברוגז'ט, ווייל זיי האָבען זיך מיט איהם אלע מאָל געשלאָגען און גערופען – בערעלע בויץ.

אזא צונאָמען האָבען זיי איהם געגעבען און ביי יעדער מינוטער זאָך האָבען זיי איהם ארויסגעוואָרפען:

– בערעלע בויץ!

– בערעלע בויץ!

דאָס האָט בערעלען וועה געטון און ער האָט זיך דערפאַר מיט זיי אָנגעברוגז'ט און מעהר נישט געוואָלט שפּילען.

איז ער איינער אליין א גאַנצען טאָג ארומגעלאָפען איבער'ן וואלד און געזוכט א בינשטאָק פון וואנען אויפצונאַשען דעם האָניג, אָדער ער האָט געקלעטערט אויף די בוימער נאָך נעסטען פון פייגעלעך און ער איז אלע מאָל ארונטערגעפאַלען און זיך גוט צוקלאַפּט.

— 2. —

אין א טאָג ווען בערעלע איז, ווי געוועהנליך, ארומגעלאָפען איבער'ן וואלד און געזוכט נעסטען פון פייגעלעך, האָט ער נישט בעמערקט דעם וועג, און ער איז אוועק גאָר ווייט, אזש אויסער דעם וואלד און ער האָט שוין נישט געוואוסט ווי אזוי אהיימגעהן.

און פון דעם לאַנגען וועג, וואָס ער איז דורכגעגאַנגען איז ער שטאַרק הונגעריג געוואָרען. האָט ער שוין מעהר נישט געקענט א שפּאַן געבען.

דערווייל איז אונטערגעקומען די נאַכט.

איבער די גרינע און ברייטע פעלדער האָט זיך צושפּרייט אַ פינסטערניש, און אלץ איז איינגעשלאָפען, נאָר בערעלע האָט אלץ נאָך א מידער און א הונגעריגער זיך געשלעפּט ביז ער האָט שוין מעהר קיין כוח נישט געהאַט און זיך אַנידערגעלעגט נעבען אַ בוים, וואו ער איז נאָך פיל מאַטערניש איינגעשלאָפען...

— 3. —

אויפגעוועקט אין דערפריה האָט בערעלען דער הונגער און ער האָט אַ פערצווייפעלטער גענומען לויפען מיט'ן וועג, אפשר וועט ער פאַרט עפּעס געפינען.

איצט האָט ער שוין נישט געטראַכט פון דער היים, נאָר פון בעקומען עפּעס צו עסען, אַז ער זאָל נישט אומקומען.

ווי ער איז אזוי געלאָפען און געזוכט, געפאַרשט מיט דער נאָז אין אלע זייטען, האָט ער דערזעהן אַ גרויסע שטייג און פון אינעווייניג האָט זיך אַרויסגעטראָגען א ריח פון האָניג.

אַ דערפרעהטער איז בערעלע אַריין אינעווייניג און מיט'ן גאַנצען מויל און נאָז, אַריין אין האָניג. נישט בעמערקענדיג פון פרייד ווי אונטער איהם האָט זיך פערמאַכט דאָס טירעל.

אַז ער האָט געהאַט אויפגעגעסען דעם גאַנצען האָניג און גוט אַרומגעלעקט דאָס שיסעלע פון אַלע זייטען. און דערנאָך אויך אַרום מויל, האָט ער זיך צוריק געלאָזט אַרויסגעהן, נאָר דאָ האָט ער דערזעהן אייזערנע גראַטעס.

ער האָט געפרובט מיט זיינע לאַפּעס זיי אויפברעכען און ער האָט נישט געקענט. האָט ער אָנגעהויבען אַרומלויפען הין און צוריק, זיך אומגעדולדיג דרעהען ביז ער האָט פערשטאַנען, אַז ער איז געפאַנגען.

ס'האָט אָבער לאַנג נישט געדויערט און ס'זענען געקומען צופאָהרען עטליכע מענשען, וואָס האָבען בערעלען. צוזאַמען מיט'ן אייזערנעם קאַסטען, אַרויפגעשלעפּט אויף אַ וואָגען און אוועקגעפיהרט.

— 4 —

נאָך א לאַנגער צייט פאָהרען האָט מען איהם געבראַכט אין אַ צירק אַריין.

דאָ אין צירק זענען די ערשטע טעג געווען פאַר בערעלען אַנ'אָפּקומעניש. שווער, זעהר שווער איז איהם אָנגעקומען דאָס אויסלערנען מאַכען קונצען, זיך שטעלען אויף די הינטערשטע פיס. זיך גריסען צו די וואָס מען הייסט איהם, אָדער טאַנצען צום טאַקט פון דער מוזיק, און אַז ער האָט נישט געוואָלט אויספאָלגען האָט ער געקראַגען שמיץ מיט אַ לאַנגער קנאַקעדיגער בייטש.

האָט דערפאַר בערעלע קיין אנדער ברירה נישט געהאַט און אויסגעפאָלגט און אַלעמען געמאַכט לאַכען און פערשאַפט פערגעניגען.

איהם – בערעלען – איז דאָס אָבער גיך נמאס געוואָרען. און ער האָט אָנגעהויבען טראַכטען, אַז די מענשען דאַרף דאָס שוין אויך נמאס זיין צו זעהען און לאַכען שטענדיג פון איינע און די זעלבע קונצען, און אַז ער האָט געזעהן ווי זיי לאַכען נאָך אַלץ, האָט ער אָנגעהויבען דענקען אַז דאָס לאַכען זיי נישט פון זיינע קונצען, נאָר פון איהם פון – בערעלע בויץ – פון זיין גרויסען משונה'דיגען קאָפּ און לאַנגע אויערען, און ער איז צוריק געוואָרען טרויעריג און גענומען קוקען אויף די מענשען מיט האַס און פערדרוס און ער האָט אייניגע מאָל געפרובט זיך אָפּזאָגען פון אַרויסגעהן מאַכען די קונצען, נאָר די בייטש, אָט די קנאַקעדיגע בייטש האָט איהם געצוואונגען.

— 5. —

אין אַנ'אויפדערנאַכט, ווען בערעלע האָט זיך אומגעקעהרט פון מאַכען די קונצען און דער היטער האָט לייכט פערמאַכט דאָס טירעל פון שטייג איז ער פאַמעליך אַרויסגעשפּרונגען פון זיין געפענגעניש און אַנטלאָפען.

לאַנג האָט ער אַרומגעבלאָנדזשעט איבער די ברייטע גרינע פעלדער און וועלדער ביז ער האָט געטראָפען צוריק אין דער אַלטער היים און ער האָט זיך אָנגעהויבען נאָכפרעגען צווישען די אַנדערע בערען אויף זיינע עלטערען. האָט מען איהם דערצעהלט, אַז זיין מאַמען האָבען די יעגערס דער'הרג'עט און זיין טאַטע איז פערוואונדעט. קיינער ווייסט נישט וואוהין.

האָט בערעלע אַ טרויעריגער אוועקגעוואַנדערט אין די ווייטע און טיפע וועלדער

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער רעבעז

נייער פאלקסבלאט

מיטוואך ה' 5 תשרי תרצ"ג

אקטאבער

זון-אויפגאנג 5.34
זון-אונטערגאנג 5.17

פון האנדעלס-געריכט

פירמע „ברידער ראטבערג" רעגולירט אויף 40 פראצענט — צאהל אופארלאשטשעז זיך פערקלענערט

אין שייכות מיט דעם אופּאַדלאָשטש פון דער פירמע „א. ג. באַרשט אין זגערזש", איז אויף דער נעכטיגער געריכטס־זיצונג געוועהלט געוואָרן אַלס סינדיק אַדוו. פעליקס.

* * *

אויף דער קרעדיטאָרען־פערזאַמלונג פון דער פירמע „ברידער י. און י. ראָטבערג" (קאָפּערניקא 55 און פּעטריק. 31), האָט די פירמע פאָרגעלעגט אַ רעגוליאַציע אויף 40 פּראָצ.

דאָס געריכט האָט דעם רעגולאַציע־פאָרשלאַג בעשטעטיגט.

* * *

אויפ׳ן פאָרשלאַג פון געריכט־אויפזעהער פון דער פירמע „א. פּ. טשקוויאַניאַנץ", האָט דאָס געריכט בעשלאָסען צו פערלענגערן דעם טערמין אויף אָנצומעלדען די פּרעטענזיעס אויף נאָך אַ חודש.

* * *

אין חודש סעפּטעמבער האָט דאָס געריכט פערעפענטליכט 8 אופּאַדלאָשטשעז. אין אויגוסט — 11 אופּאַדלאָשטשעז.

אין משך פון חודש סעפּטעמבער, איז נישט אָנגעקומען קיין איין ביטע וועגען אַ „קאָנקורס".

מ'האט איהם אוועקגערויבט דעם פוטער

און ער זאגט, אז עס האט זיך ביי איהם אליין אויסגעטון...

(2) דעם 10 אַפּריל ה. י. אין אָווענד איז צו הערשמאַנען אין גצוועלב, אויף לימאַנאָווסקעגאָ 122 אריינגעקומען דער 17־יאָהריגער אברהם פרידלענדער (פון לימאַנאָווסקעגאָ 111), כדי צו טרינקען אַ גלאָז זאָדע־וואַסער.

גראָד איז אין געוועלב געווען דער 26־יאָהריגער גנב סטאַניסלאָוו גורניאַק.

גורניאַק איז געווען שיכור. און ער האָט בעפוילען פרידלענדער׳ן, ער זאָל איהם פונדעווען אַ גלאָז וואַסער...

דער יונגערמאַן האָט געהאַט קרעדיט אינם געוועלב, האָט ער געהייסען טון גורניאַק׳ן זיין ווילען, און איז אַליין אַרויס.

גורניאַק האָט דעם גלעזעל קאַלטס אויסגעטרונקען, און זיך געלאָזט גלייך נאָכיאָגען זיין „פונדאַטאָר".

ער האָט איהם דעריאָגט, אַנידערגעוואָרפען אויף דער ערד, אַראָפּגעשלעפּט איהם זיין פוטער, און איז אַנטלאָפען.

ווי ס'איז שפּעטער פעסטגעשטעלט געוואָרען, האָט גורניאַק אוועקגעטראָגען דעם צוגערויבטען פוטער צו זיין קאָכאַנקע העלענאַ בושצושינסקאַ אויף לוטאָמירסקאַ 117.

נעכטען זענען די ביידע – דער גנב מיט זיין קאָכאַנקע געשטאַנען פאַר׳ן געריכט.

אברהם פרידלענדער האָט דערקלעהרט, דאָס עס קאָן גרייליך געמאַלט זיין, אַז דער אַנפאַלער האָט איהם נישט צוגערויבט דעם פוטער. נאָר ער דער פוטער, הייסט עס, האָט זיך געקאָנט וועגטועל פון איהם „אַראָפּגליטשען", בעת אַמפּערן זיך...

דאָס געריכט האָט געגומען אין אַכט דעם עדות׳ס דערקלערונג, און גורניאַק האָט בעקומען בלויז אַ האַלב יאָהר צו זיצען.

די בושצושינסקאַ האָט מען פרייגעשפּראָכען.

דער יונגער פרידלענדער איז אַ סברא נישט אינגאַנצען ביים זינען.

אפגעשמד'ט א 14-יאהריגע יודישע יתומה

רייכער קריסט שענקט איהר א גאלדענעם צלם, און פיהרט זי אוועק אין א קלויסטער. — 2 יאהר געוועז גע'שמד'ט אין געהיים. — א צובראכענע מיט פיל חרטה, קומט זי צוריק צו איהר מוטער. — מוטער חלש'ט דערזעהענדיג איהר פערשוואונדענע טאכטער

סקאנדאליעזע שמד-געשיכטע איך זדונסקא וואליע

אין זד.־וואָליע קאָכט זיך איצט מיט אַ שמד־געשיכטע פון אַ יונג יודיש מיידעל.

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז אין „נייעם פאָלקסבלאַט" געווען אַ נאָטיץ וועגען אַ 16־יאָהריג מיידעל מאַשע מאָשקאָוויטש פון זד.־וואָליע, אַ יתומה, אָהן אַ פאָטער, וואָס איז אַוועק פון דער היים און נישט צוריקגעקומען. צוזאַמען מיט דעם מיידעל, איז אויך אַוועקגעקומען 20 זל.

די אומגליקליכע מוטער האָט אומזיסט געזוכט די טאָכטער, זי האָט אָנגעקלאַפּט אין די פּאָליציי־קאָמיסאַריאַטען, זי איז אָבער ווי אין וואַסער אַריין — נישטאָ מאַשע.

די טעג איז דאָס מיידעל נאָך צוויי וואָכען צוריקגעקומען אַהיים אַ צעבראָכענע און איז דער מוטער אַרויפגעפאַלען אויפ׳ן האַלז און מיט טרעהרען אין די אויגען האָט זי דערציילט אַזאַ מעשה:

די פרוי מאָשקאָוויטש האָט אַ קריסטליכע שכנ'טע, וועלכע האָט נאָך מיט עטליכע יאָהר צוריק געוואָרפען אַן אויג אויף דער 14־יאָהריגער מאַשעלע, צורעדענדיג זי זיך צו שמד'ן.

צוערשט האָט זיך דאָס מיידעל אָפּגעזאָגט פון דער „גוטער" שכנטעס פאָרשלאַג, צו איהר האָט זיך אָבער צוגעטשעפּעט דער רייכער זד. וואָליער קריסט ה., וועלכער האָט איהר צוגעזאָגט גאָלדענע גליקען, און דער סוף איז געווען, אַז מ'האָט זי מיט נאָך'ערך צוויי יאָהר צוריק אָפּגעשמדט.

דאָס „שטיקעל אַרבייט" איז, פערשטעהט זיך, אָפּגעטון געוואָרען בסוד, אין דער שטרענגסטער געהיימניש איז זי געגאַנגען אין דער קירך אַריין. פרומע קריסטען האָבען איהר געקויפט מתנות, פון מאַשע איז געוואָרען מאַרישא, אַ חוץ דעם פאַמיליען־נאָמען מאָשקאָוויטש, איז נישט געענדערט געוואָרען, ווייל זי וואָלט געקענט פערליערן די רעכט אויף אַ ירושה, וואָס זי האָט פון איהר פאָטער.

איהר „טויף־פאָטער" איז געווען טאַקע דער וועל בער רייכער קריסט ה., וועלכער האָט איהר צוגעזאָגט אַ טייל פון זיין פערמעגען און אַלס צייכען פון איבערגעבענהייט, האָט ער איהר געקויפט אַ „מתנה" — אַ גאָלדענעם צלם.

מאַשע—מאַרישא איז געוואָרען בעקליידט און בעשיכט, און דאָס אַליץ איז געטון געוואָרן אין דער שטרענגסטער געהיימניש אַזוי, אַז פון דער גאַנצער מעשה האָט קיין שום ילוד אשה נישט געוואוסט.

איצט, אַז מאַשע־מאַרישא איז אַלט געוואָרען 16 יאָהר, האָבען איהרע „אַפּוטרופּסים" בעשלאָסען זי צוצונעהמען פון דער יודישער מאַמען, און מיט 2 וואָכען צוריק, שבת אין דער פריה, ווען די מוטער איז געווען פערזונקען אין טיפען שלאָף, האָט זי זיך אַרויסגעגנבעט פון דערהיים, פון וואַנעט זי איז מיט אַ ספּעציעלען שליח אַוועק קיין אָסטראָוו אין אַ קלויסטער אַריין.

דאָס פערשווינדען פון דער 16־יעריגער שעהנער מאַשעלע האָט אויפגערודערט די גאַנצע שטאָט. מ'האָט זי געזוכט, געמאָלדען דער פּאָליציי, די מוטער האָט געריסען קברים, געלאָפען צו גוטע יודען — מ'האָט זי אָבער אין ערגעץ נישט געפונען, אויך די קריסטליכע שכנטע, צו וועלכער מאַשעלע איז געווען אַנ'אָפטע איינגעהערין האָט געטענהט, אַז זי ווייסט נישט פון וואָס צו זאָגען.

די פּאָליציי האָט נאָך אַ חקירה ודרישה זיך דערוואוסט אַז מאַשעלע געפינט זיך אין אָסטראָוו אין אַ קלויסטער, און היות ווי זי איז מינדעריעהריג, איז זי אויף דער פעראָרדנונג פון דער פּאָליציי בעפרייט געוואָרען פון קלויסטער און זי צוריקגעשיקט קיין זד. וואָליע צו דער מוטער.

די מוטער דערזעהענדיג איהר פערשוואונדענע טאָכטער איז געפאַלען אין חלשות, די טאָכטער איז אַרויפגעפאַלען אויף דער מוטער און מיט טרעהרען אין די אויגען דערצעהלט די גאַנצע מעשה, וואָס ט'האָט מיט איהר פּאַסירט — מאַמעשי קרוין, האָט זי ביטער געוויינט — איך בין פערפיהרט געוואָרען, איך האָב חרטה אויף אַלעם, איך בין געווען און וועל בלייבען אַ יודישע טאָכטער!

די דאָזיגע שמד־געשיכטע פון דעם מינדעריעהריגען יודישען מיידעל האָט אין דער שטאָט געמאַכט אַ שטאַרקען רושם, די ענין וועט מסתמא נאָך אָנשפּאַרען אין געריכט, מחמת מיט דער מעשה פער אינטערעסירט זיך דער יודישער ראַטמאַן דאַבזשינסקי, וועלכער קלאָגט־אָן די „אַפּוטרופּסים" אין געריכט.

די שמד־געשיכטע איז איצט אין זד.־וואָליע די סענסאַציע פון טאָג.

א מיניסטעריאלע אויפקלעהרונג

וועגעז מאגיסטראט-בעאמטע, וואס ווערען אפגעשטעלט אין זייער ארבייט

(2) דער לאָדזער וואָיעוואָדען־אַמט האָט בעקומען אַנ׳אויפקלעהרונג פון אינערן־מיניסטעריום בנוגע די ספקות, צי אַ מאַגיסטראַט־מיטגליד, וואָס ווערט אָפּגעשטעלט אין זיין טעטיגקייט האָט דאָס רעכט אויף צו בעקומען שכירות.

די אויפקלעהרונג גיט דערויף אַ פּאָזיטיווע תשובה.

פאַר לאָדז האָט די דאָזיגע אויפקלעהרונג אַ ספּעציעלע אַקטיווע בעדייטונג, מחמת דעם נישט־לאַנג־צוריק פאָרגעקומענער אָפּשטעלונג אין זייערע אַמטען — די לאַווניקעס קוק און איזדעבסקי, און זי וועט אייך אָנגעווענדעט ווערען אין פאַל. ווען דאָס אינערן־מיניסטעריום זאָל צוריקשטעלען אין זיינע רעכט דעם מאַגיסטראַט־מיטגליד, ד"ר וויטלינסקי.

ווידער „ברידער פשיגורסקי"

די משפטים הערן נישט אויף, און גיבעז מאטעריאל אויף ווייטער

(2) עהרנעכטען זענען אין לאָדזער אַרבייטס־געריכט ווידער פאָרגעקומען 5 פּראָצעסען געגען דער פירמע „ברידער פשיגורסקי", וועגען צובר זיין אויפען אָפּמאַך וועגען דינגען אַרבייטער בעת׳ן שטרייק, וואָס איז אויסגעבראָכען צוליב דער שולד פון דער פירמע, און אויף דעם יסוד־וועגען אויסצאָהלען די אַרבייטער פאַר די אורלויבען.

מצד דער פירמע האָבען עדות געזאָגט די ה"ה אדעל און ווייגבערג, שוואָגערס פון פשיגורסקי׳ן, און אויפען גרונד פון זייערע דערקלעהרונגען האָבען די אַרבייטער די פּראָצעסען פערשפּילט.

די אַרבייטער האָבען אָבער עדות, אַז די שוואָגערס האָבען פאַלש געשוואָרען און פאַלש עדות געזאָגט.

פּ. ז. ז. און „פּראַצאַ" האָבען דעריבער דערלאַנגט אַנ׳אָנקלאַגע אין דער פּראָקוראַטור וועגען צוציהען אדלען מיט ווייגבערגן צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר פאַלש שווערען.

ווער עס צאהלט נישט

די 5 פראצענט גאז-שטייער לטובת ארבייטסלאזע

(2) אין שייכות דערמיט, וואָס אונטערנעהמונגען, וועלכע פערנוצען גאַז פאַר אינדוסטריע־צוועקען דאַרפען נישט צאָהלען דעם ספּעציעלען 5־פּראָצענטיגען שטייער לטובת די אַרבייטסלאָזע, איז אָנגעקומען אַנ׳אויפקלעהרונג פון מיניסטעריום, אַז צאָהלען דאַרפען נישט די אַלע לאָקאַלען, וועלכע לעגיטימירען זיך מיט אינדוסטריע־פּאַטענטע!.

קאנאליזאציע-אפטיילונג אהן א לייטער

(2) כידוע איז אויפען אָרט פון דעם מיט עטליכע טעג צוריק געשטאָרבענעם לייטער פון דער קאַנאַליזאַציע־אָפּטיילונג, אינזשיניער סקושעוואַן—נאָמינירט געוואָרען דער אינזשיניער סטולקאָווסקי.

דער אינזש. סטולקאָווסקי איז אָבער די טעג שווער קראַנק, און איז טיילווייז פּאַראַליזירט געוואָרען.

מחמת דעם וועט די קומענדיגע וואָך פאָרקומען אַ זיצונג פון מאַגיסטראַט, אויף וועלכער עס וועט בעשלאָסען ווערען וועמען איבערצוגעבען די לייטונג איבער דער קאַנאַליזאַציע־אָפּטיילונג.

ארעסטירט דעם 1 מאי

נישט קייז פאליטישען, נאר... א געלד-פעלשער

(2) דעם 1 מאַי ה. י. בעת אַנ׳אויפגעלאָף איז אַרעסטירט געוואָרען דער 24־יעהריגער קאַראָל מילער.

אז מ'האָט איהם אָנגעהויבען בורק צו זיין, האָט מען ביי איהם געפונען 3 פאַלשע מטבעות: 2 פינף־זלאָטעדיגע און 1 זלאָטע.

האָט מען גלייך געמאַכט אַ רעוויזיע אין זיין וואוינונג און דאָרט געפונען פערשידענע כלים און מכשירים, ווי אויך מעטאַל צום אָפּגיסען פאַלשע מטבעות.

דער סוף איז געווען, אַז ער איז נעכטען געשטאַנען פאַר׳ן געריכט, געטענה׳ט, אַז די פאַלשע מטבעות האָט ער געפונען אין גאַס, אָבער ער האָט בעקומען אַ פּסק: צו זיצען אַ יאָהר אין טורמע.

עמעריטור

(2) דער לאָדזער מאַגיסטראַט האָט בעקומען אַנ׳אויפקלעהרונג, בנוגע פערעכענען די יאָהרען פון פריהערדיגער דינסט פאַר עמעריטאַלער אויסדינונג.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 216-90
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע. צלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.
צוריקגעקעהרט.
נעמט אָן פון 8–2 און פון 5–9 אָוונד.
בעזונדער וואַרטע־צימער פאַר פרויען.

היינט און פאָלגענדע טעג!
דער מייסטענס רייצענדער עקראַן־שטערן
LILJAN HARVEY
אין אַרציפילם
נידער מיט דער ליבע
אין די איבריגע הויפּטראָלען:
Andre Roane
i Armand Bernard
אויסערן פּראָגראַם: פּאַראַמאַונט - קלאַנג־צוגאַבע און לאַנד־אַקטואַליטעטן.
אָנה. 4.30 נמ. שבת, זונטאָג 1 בייטאָג.
פּאָפּולערע פּרייזען פון די פּלעצער.
הנחה־בילעטן גילטיג אָהן בעגרענצונגען.

יודיש טעאַטער
אין „פילהאַרמאָניע”
פערבאַנד-גרופּע פון א.א.ס. אין פוילען
אָנפ.: א. בעזמאַן.

היינט, מיטוואָך, 9 אָוונט, וועט מען אין פילהאַרמאָניע אויפציהען דעם פאָרהאַנג און ס'וועט אָנהויבען אַ גראַנדיעזער, ריזיג-קאָלאָסאַלער, פערווירבלענדער, לעבענדיגער, צאַפּלדיגער, זינגענדער און טאַנצענדער

רעפּרעזענטאַנץ=אָוונט

פון 10 לאָדזער טעאַטערס
אָפּערעטע, פאַרס, קאָמעדיע, דראַמע, רעוויו, קאַבאַרעט, קאָנצערט
אין 1 פאַר בילעט
אָוונט אין פּראָגראַם:
אָפּערעטע אין 3 אַקטען מיט 20 נומערן געזאַנג און טענץ.

סעזאָן פון ליבע!....

50 סטאַר-אַרטיסטען
נאָך דער פאָרשטעלונג
50 סטאַר-אַרטיסטען

גרויסע טעאַטער=פּאַראַדע פון יודישע און פּוילישע אַרטיסטען

א קאָנקורס=מעטש פון די בעסטע קאָמיקער און הומאָריסטען

אַ קראַנץ פון ספּעציעל צוגעגרייטע אַקטועלע הומאָרעסקען, סקעטשען, מאָנאָלאָגען, ראָמאַנסען, לידער, קופּלעטען, דועטען און טענץ, פּאַראָדיעס, שאַרזש, וויצען, גלייכווערטלעך און קיבעץ, אויסגעפיהרט פון אַלע פּוילישע און יודישע ליבלינגע אין לאָדז אונטער דער אָנפיהרונג פון דירעקטאָר דוד צעלמייסטער. און דאָס וועט זיין די גרעסטע טעאַטער - סענסאַציע אין דעם סעזאָן.

ווילנער טרופּע
מרים אָרלעסקאַ,
פּאָטאָשינסקי.
פּאָפּולאַרני טעאַטער
לילאַ מאַלאָדיסטובנאַ,
וואַצלאַוו סאַווינסקי,
מיכאַל דאַנעצקי.
„יאַר”-טעאַטער
וו. סאַדאָווסקי,
ה. ווראָבלעווסקי,
ב. באַמענטאָווסקי.

פילהאַרמאָניע
אַמועל גניאַ,
בעזמאַן סאָניאַ,
גאָלדשטיין לאַלאַ,
האָניגבוים,
טופּמאַן מרים,
צווייליך חנה,
ראָזענצווייג חנה,
אַמועל וואָלף,
אריעל דוד,
בוזגאַן חבל,
בליצכער שבתי,
באַלבירסקי הערש,
ביאַלקאָוויטש ישראל,
גוטמאַן קלמן,
דראַנאָוו מרדכי,
האַמבורגער דוד,
הערשקאָוויטש שלמה,
האָניגבוים פישעל,
טופּמאַן יהושע,
שערמאַן דוד,
צווייליך ישעי.
דיר.: ל. זעלמאַן. טעכנ. לייט.: אַריעל. סופלער: ה. נייהויז.

שטאָט=טעאַטער
מיכאַל זניטש,
מראָזשינסקי יאַן.
קאַמעראַל=טעאַטער
שלעטינסקי הענריק,
מאַדזינסקי ולאַדיסלאַוו.
פּעלאַדראָם=טעאַטער
יאַנקאָווסקאַ יאַנינאַ,
סאַווינסקי מ.
גערסאָן ב.
יאַנישעווסקי ר.

„ציר־וליק” (סקאַלאַ)
לאַסקאָווסקי,
ביעלסקי.
„גאַנג”
סאַשאַ באַראַנסקי.
פאַני רובינאַ
די פּענאָמענאַלע חזנטע
אַלאַ שליפּקאָוויטש
אין איהר רעפּערטואַר.
בילעטען פון 90 גר. אין פילהאַרמ. קאַסע

וואָס די פינאַנץ=מאַכט

וועט אַליין מאַהנען בדרך עקזעקוציע

(2) אין משך פון די לעצטע 10 טאָג איז פאָרגעקומען אין דער לאָדזער פינאַנץ־קאַמער אַ רייהע קאָנפערענצען מיט'ן אַנטייל פון'ם מיניסטעריאַלען דעלעגאַט, אינספּעק. ליפּינסקי, אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס די פינאַנץ־אינסטיטוציעס האָבען איבערגענומען די עקזעקוציעס פון דער זעלבסטפערוואַלטונג און פון פערשידענע אינסטיטוציעס, וועלכע זענען טעטיג אויפ'ן יסוד פון אויטאָנאָמיע.

דאָס איבערנעהמען די עקזעקוציעס דורך דער פינאַנץ־מאַכט וועט דויער'ן אַ לענגערע צייט.

די פינאַנץ־מאַכט האָט איבערגענומען פאָלגענדע עקזעקוציע־רעכט: אַלע חובות לטובת דער שטאָט, לטובת די פערזיכערונגס־אינסטיטוציעס (ווי קראַנקען־קאַסע, זוס, אינסטיטוציעס פאַר פערזיכערונג פון אומגליקס־פאַלען, ראַריאַ, פּאָסט טעלעפאָן א. אַז. וו.).

נייַע באַהן-ליניע לאָדז—טאָמאַשאָוו

פערבונדען מיט ווישניאָווא=גוראַ,

הייבט מען אָן בויען קומענדיגען פריהלינג

(אג) די פאָרבערייטונגס-אַרבייטען פון דער נייער באַהן-ליניע לאָדז—טאָמאַשאָוו פערבונדען מיט ווישניאָוואַ-גוראַ און ראָקיטשין האָבען זיך שוין אָנגעהויבען. די קאָנצעסיע אויף צו בויען די נייע באַהן-ליניע האָט בעקומען דער לאָדזער מאַגיסטראַט. דאָס אויסבויען די ליניע וועט קאָסטען די סומע פון 8 מיליאָן זל. די ערשטע 17 קילאָמעטער פון לאָדז ביז ווישניאָוואַ-גוראַ, וועט קאָסטען 1.700.000 זל. די אַרבייטען וועלען זיך אָנהויבען קומענדיגען פריהלינג.

Dr. Wajnberg
ספּעציאַליסט פון האַרץ- און לונגען-קראַנקהייטען
ציגעלגאַס 11, טעל. 126 02
נעמט אָן פון 9–10 פריה, 3–4 און 8–9 אָוונט.

ער איז געווען אין „האָטעל דע וואַנז”

און דאָ בעשולדיגט מען איהם גאָר, אַז ער האָט פאַר חזירים געצאָהלט מיט פאַלש געלד

(2) דער 40־יעהריגער קצב אַדאָלף דיקאַ, פון קאָנסטאַנטין, איז נעכטען געשטאַנען פאַר'ן געריכט אַלס בעשולדיגטער אין דעם, אַז ער האָט 2 מאָל איינגעהאַנדעלט חזירים, און דערביי געצאָהלט די רעכענונגען מיט פאַלשע 5־זלאָטעדיגע...

דער בעשולדיגטער האָט זיך אין דעם נישט מודה געווען, און געזאָגט ז'ס, אַז גראָד אין יענער צייט, ווען ער זאָל האָבען בעגאַנגען זיינע פערברעכנס, איז ער געווען אין זעלווו אין'ם האָטעל „פּאַד פּלוסקוואַן”, וואָס געהערט צו איינעם, יאָסעל פּלוסקווא...

אַזוי ווי ס'זענען נישט געווען קיין קאָנקרעטע בעווייזען פון זיין שולד האָט איהם דאָס געריכט פריי־געשפּראָכען.

געמיינזאַמע הנהה-רייזע פון סטודענטען

קיין פראַנקרייך, בעלגיען, דייטשלאַנד און איטאַליען

דאָס אַקאַדעמישע עמיגראַציע-ביוראָ אין וואַרשאַ עלעקטאָראַלנאַ 8, טעל. 249,03 אָרגאַניזירט אין לויפענדען יאָהר געמיינזאַמע הנהה רייזען קיין פראַנקרייך, בעלגיען, דייטשלאַנד און איטאַליען. די פרייזען פאַר בילעטען, צוליב דעם וואָס מיר האָבען בעקומען נייע הנחות אויף די אויסלענדישע באַהנען, זענען געוואָרען באַדייטענד פערקלענערט.

גרופּען קיין פראַנקרייך און דייטשלאַנד פאָרען אַרויס דעם 17, 21, 24 סעפּטעמבער דעם 5, 12, 19, 24, 26, 27, 29, 31 אָקטאָבער. דעם 2, 5, 9, 12, 16, 19, 23, 30-טען נאָוועמבער און דעם 7-טען דעצעמבער. גרופּען קיין נאַנסי פאָהרען דעם 19, 26 אָקטאָבער און 2-טען נאָוועמבער. די טערמינען פון גרופּען קיין איטאַליען וועלען ווערען אָנגעגעבען אין די נאָהענטסטע קאָמוניקאַטען.

אין אַלע אויבענדערמאָנטע ענינים דאַרף מען זיך ווענדען צום אַקאַדעמישען עמיגראַציע-ביוראָ. וואַרשאַ עלעקטאָראַלנע 8, טעל. 249,03, אָפּטיילונג אין לאָדז, נדאַנסקאַ 40, אָפּטיילונג אין לעמבערג, שיינאָכי 1.

133)

ר. איזראעל

דאָס בופעט=מיידעל

א סענסאַציאָנעל=ערא:טישער ראָמאַן פון דער לאָדזער ווירקליכקייט

די סיטואַציע איז געוואָרען קלאָר. דער אַדוואָקאַט האָט דאָס איבעריגע שוין אַליין געוואוסט, ער האָט מעהר נישט געהאַפּט די זשמודנע אויספאָרשונגען, די נאָכטראַכטענישען און השערות. אַלץ האָט ער שוין פערשטאַנען, אין ערשטען מאָמענט האָט איהם שטאַרק בעפרידיגט זיין אַמביציע, אַז ער איז געווען גערעכט, ווען ער האָט, טראָץ אַלע זיינע בעקאַנטע אַדוואָקאַטען אין געריכט געהאַלטען, אַז דוד פראַנקענשטיין איז אומשולדיג, הגם ס'זענען געווען עדות, וואָס האָבען אַליין געזעהען און געהערט, הגם די עקספּערטען האָבען מיט דער גאַנצער זיכערקייט פעסטגעשטעלט, אַז דאָס ערמאָרדעטע מיידעלע איז פאַר'ן מאָרד פערגוואַלדיגט געוואָרען. דאָס אַלץ האָט איהם נישט איבערצייגט, זיין אינטואיציע האָט איהם געזאָגט, אַז פראַנקענשטיין איז נישט שולדיג און אָן דעם האָט ער זיך געהאַלטען.

דער אַדוואָקאַט איז געזעסען, האָט געפּויקט מיט די פינגער אין טיש און נאָכגעטראַכט, וואָס ער זאָל זאָגען מאַנקען, וועלכע איז געזעסען און געלוזערט אויף זיין ענטפער, אויף זיין עצה. ער האָט נישט געפונען קיין פּאַסענדען ענטפער, דער אַדוואָקאַט האָט געוואָלט אָפּשלעפּען דאָס געשפּרעך, אַוועקפיהרען עס אָן אַ זייט, דעריבער האָט ער גלאַט אַזוי, אַליין נישט וויסענדיג פאַרוואָס, געפרעגט מאַנקען.

— און וואו געפינט זיך איצט אייער פאָטער.

— ער געפינט זיך אין אַ קליין שטעטעל, הינטער לאָדז, טאַקע דאָרט איז פראַנקענשטיין געווען ביז מיר האָבען איהם איבערטראַנספּאָרטירט קיין אויסלאַנד.

— האָט ער נישט קיין שום אַנדערע פאַמיליע.

— ניין, ער האָט נישט מעהר קיינעם.

— און זיין פרוי, דאָס הייסט, אייער מוטער...

— מיין מוטער האָב איך גאָרנישט געקענט, זי איז געשטאָרבען, אָדער בעסער געזאָגט, זי איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד, ווען איך בין אַלט געווען 3 יאָהר. מיר איז נאָר געבליבען אַ פאָטאָגראַפיע פון איהר. מ'האָט מיר דערנאָך דערציילט וועגען דעם פערשיהענע פלאָטקעס און רכילות'ן. איך האָב זיי אָבער קיינמאָל נישט נאָכקאָנטראָלירט. איך וויל זיין מיט אייך אויפריכטיג ביז'ן סוף. אויב איהר ווילט וועל איך אייך אַלץ גענוי איבערגעבען.

דער אַדוואָקאַט איז געווען צופרידען, וואָס מאַנקע האָט אַליין דאָס געשפּרעך געפיהרט אויף אַן אַנדער וועג, דערווייל האָט ער געקענט טראַכטען, וואָס צו טון און וואָס צו ענטפערען.

— מ'האָט מיר איבערגעגעבען, האָט מאַנקע אָנגעהויבען, אַז מיין פאָטער איז בכלל נישט מיין פאָטער, איך האָב אין דעם נישט געגלויבט, ווייל קיינער האָט מיר דאָס נישט געקענט דערווייזען, מ'האָט מיר געזאָגט, אַז מיין מאַמע איז געווען פון אַן אַנשטענדיג הויז, אַז איך בין ביי איהר געבוירען געוואָרען פון אַ יוגענד־ליבע. דאַן האָט זי איהר פערפיהרער, כלומרשט אַן אָנגעזעהענער מענש פערלאָזען, און זי האָט חתונה־געהאַט מיט מיין פאָטער. שפּעטער האָט זי זיך דערוואוסט ווער מיין פאָטער איז, האָט זי נישט געקענט מעהר איבערטראָגען דעם קלאַפּ און איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד. איך ווידערהאָל, אַז דאָס זענען אַלץ השערות, מיר האָט זיך גאָרנישט איינגעגעבען צו קאָנטראָלירען און פעסטשטעלען.

דעם אַדוואָקאַט איז געוואָרען נישט אָנגענעהם דאָס גאַנצע געשפּרעך, ער איז אומרוהיג געזעסען אויפ'ן שטוהל און בלויז געמורמעלט.

— אַזעלכע זאַכען קענען פּאַסירען, אי, אי, קענען אַזעלכע זאַכען פּאַסירען... אָבער זאָלען מיר צוריקגעהען צו דעם אָרמען פראַנקענשטיין, איצט האָב איך זיך איבערצייגט, אַז אַלץ וואָס ער האָט מיר געזאָגט אַלס צו זיין אַדוואָקאַט, איז געווען אמת, ער האָט מיר געזאָגט, אַז מ'האָט איהם אין דעם קריטישען מאָמענט אַהיינגענאַר'ט אויף מיליטאַרסקאַגאַס, ער איז אַהין אַוועק מיט'ן געדאַנק צו טון אַ גוטע זאַך, צו העלפען אַן אָרימע פאַמיליע. אָבער ווען ער איז אַראָפּגעגאַנגען, האָט ער דערזעהען אין טויער אַ מיידעלע, ליגענדיג אין בלוט. פערשטענדליך, אַז ער איז גלייך צוגעגאַנגען צו איהר, כדי צו העלפען, אָבער אין דעם מאָמענט איז ער פערהאַלטען געוואָרען און פון דעם מאָמענט דאַטירט זיך זיין אומגליק.

— איין זאַך האָט דער אַדוואָקאַט ענדליך געזאָגט דאַרף מען וויסען. ווער ס'האָט דעם מאָרד בעשטעלט, ווער איז דאָס דער דזשענטעלמען, וועלכער האָט בעצאָהלט די פינף טויזענד זל. פאַר דעם שטיקעל אַרבייט. איך האָב אַ פערדאַכט אויף אימיצען.

— אויף וועמען, הער אַדוואָקאַט.

— אויף בערגער'ן, אויף דעם דאָזיגען אויסוואורף, פון איהם שטאַמען אַלע אומגליקען.

— אויף בערגער'ן? ווי אַזוי וועלען מיר דאָס קענען פעסטשטעלען?

— אויף גאָר אַ פּשוט'ן אופן. מ'דאַרף זעהען אויף וואָס פאַראַ אופן עס זאָל נישט זיין אַ ויסצובעקומען בערגערס פאָטאָגראַפיע און די פאָטאָגראַפיע בעווייזען אייער פאָטער.

— הער אַדוואָקאַט, איך האָב זיך עפּעס דערמאָהנט, איך האָב בערגער'ס אַ פאָטאָגראַפיע, „פּער־ייש מויז” האָט זי געמאַכט בעת ער איז געשטאַנען און גערעדט מיט מיר אין דער שענק ביים בופעט. בעריש האָט זיך דעמאָלט געוויצעלט און געזאָגט, אַז ער וויל האָבען אַן אָנדענק, ווי אַזוי מאַנקע רעדט מיט אַ באַראָן.

— אויב אַזוי וועלען מיר היינט נישט אָננעהמען קיין בעשלוס, וואָס ווייטער צו טון. איהר וועט קומען צו מיר אויף צומאָרגענס און מיטברענגען דעם אַלבום אייער מיט די פאָטאָגראַפיעס און מיר וועלען בעשטימען, וואָס ווייטער צו טון.

קאַפּיטעל 39

די גרעסטע סענסאַציע

דער זעלבסטמאָרד פון ראַבביטען האָט געמאַכט אַ געוואַלדיגען רושם קודם־כל אויף קובאַן, וועלכער איז געזעסען אין בעט'לין צוזאַמען מיט אַדאַ און געהערט איהאַ פראַנקענשטיין, אַליין נישט־וויסענדיג נאָך וואָס און צוליב וואָס, אויך אַדאַ איז געווען ערשיטערט, זי האָט שוין כמעט זיך אָפּגעטירט אין דער לאַגע און געוואָלט טוען עפּעס אַזעלכעס, וואָס זאָל זיין אַ פערגעלטיגונג פאַר אַלע איהרע חטאים אין איהר גאַנצער לעבען. זי האָט געוואָלט גאַנץ פּשוט איינאָרדענען אַ בעגעגעניש צווישען פראַנקענשטיינען און דער פרוי פראַנקענשטיין, זי האָט נאָך נישט געוואוסט ווי אַזוי דאָס איינצואָרדענען, אָבער ענטשלאָסען איז זי שוין געווען, זי האָט אָבער נאָך געוואָלט אָנפרעגען ביי מאַנקען, צי זי זאָל דאָס טוען אָדער נישט, יעדענפאַלס האָט זי אין בעט'לין צוגעגרייט דעם באָדען דערצו און אַפילו זיך געוואָלט בעראַטען וועגען דעם מיט קובאַן.

(פאָרטזעצונג קומט)

מיסברויכען אין פּאַרפּעסיאָנעלע פעראיינען

(2) לעצטענס קורסירען אין לאָדז קלאַנגען וועגען מיסברויכען אין פּראָפּעסיאָנעלע אינסטיטוציעס.

וועגען די אַלע קלאַנגען ווערען געפיהרט אויספאָרשונגען.

די טעג האָבען זיך אויך אָנגעהויבען צו פערשפרייטען קלאַנגען וועגען מיסברויכען אין פערעיין פון אָנגעשטעלטע אין די אינסטיטוציעס פאַר עפפענטליכען געברויך, אין דער דריטער אָפּטיילונג אויף פּאָדלעשנע 26.

מ'זאָל שוין האָבען פעסטגעשטעלט, אַז די מיס ברויכען דערגרייכען 2,700 זל.

מיט דעם ענין פערנעהמט זיך די פּאָליציי מאַכט.

פערשידענע גנבות

(2) ביי אַלעקסאַנדער טרישאָו'ן האָט מען, אַרויסגייענדיג פון קינאָ „פּאַלאַס" אַרויסגעגנבעט אַ זילבערנעם זייגער מיט אַ קייט אין דער ווערט פון 120 זלאָטעס.

(2) פון פּאַבריקס-סקלאַד אין דער פירמע „וויל פּאָרט" (פּאָדלעשנא 14) האָט מען אַרויסגעגנבעט 3 פּעקלעך זיידען-גאָרן.

(2) ביי זדונסקער וואָליער סוחר מיכאַל פּרענקעל האָט מען, בעת ער האָט זיך גערונגען מיט אַ דראָזשקער אויף אָגראָדאָווע 3 — אַרויסגעגנבעט אַ פּעקעל מיט טריקאָטאַזש-סחורות.

(2) אין טאַבאַק-געוועלב פון אברהם מאַסלאָוויטש האָט מען צוגעגנבעט סחורה פאַר 600 זל.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען: ש. יאַנקעלעוויטש (אַלטער מאַרק 9), ל. שטעקעל (לימאַנאָווסקיעגאָ 37), ב. גלוכאָווסקי (נאַרוטאָוויטשאַ 6), ס. האַמבורג (גלובנאַ 50), ל. פּאַוולאָווסקי (פּעטריקאָווער 307), א. פּיאָטראָווסקי (פּאָמאָרסקאַ 91).

ראַדיאָ אין סעפּטעמבער

(2) אויפ'ן 1 סעפּטעמבער ה. י. זענען אין לאָדז געווען רעגיסטרירט 21,573 ראַדיאָ-אַפּאַראַטען.

אין משך פון דעם דאָזיגען חודש זענען צוגעקומען 749 אַפּאַראַטען, און — אָפּגעקומען 433, אַזוי אַז דעם 1-טען אָקטאָבער האָט לאָדז געצעהלט 21,889 רעגיסטרירטע אַפּאַראַטען.

דעם 22-טן ציהונגס-טאָג פון דער 5 טער קלאַס זענען ווידער געפאַלען ביי אונז פאָלגענדע געווינסטען

5000 זל. אויף נומער 38246

2000 זל. אויף נומער 153620

גליקליכע לאָסען צו דער 1-טער קלאַס זענען שוין צו בעקומען ביי SAMUEL WEINBERG

58 פּיעטריקאָווער 58

קיין פּיליעס בעזיצען מיר נישט. 9076

חזן מאיר פּאַדראַבינעק

אין בית התפלה פון פילהאַרמאָניע

דעם חזן מאיר פּאָדראַבינעקס דאַווענען ראש-השנה אין „פילהאַרמאָניע" האָט איבערגעלאָזען אויף די מתפללים אַ זעהר גוטען איינדרוק.

הגם דער ביאַליסטאָקער אויבער-קאַנטאָר איז נישט קיין פנים חדשות אין לאָדז, איז דאָך זיין היי-יאָהריג דאַווענען געווען בעזונדערס מתיקותדיג און ענטציקענד.

בעזונדערס האָבען אויסגענומען פּאָדראַבינעקס „מכלכל חיים", „אין קצבה", „ונתנה תוקף", און דער „הנני העני ממעש".

נאָך'ן דאַווענען האָט דער עולם האַרציג געדאַנקט דעם ה' זעלמאַנאָוויטש פאַר'ן תענוג וואָס ער האָט זיי פערשאַפט.

שיין האָט אויך געזונגען דער כאָר אונטער דער לייטונג פון דיריגענט ה. רובין, וואָס האָט זעהר פיין צוגעהאַלטען דעם גרויסען חזן.

ס'איז דעריבער נישט קיין וואונדער וואָס נאָך ראש-השנה איז די נאָכפראַגע אויף בילעטען אין בית התפילה אין „פילהאַרמאָניע" שטאַרק געשטיגען. די אַלע וואָס געדענקען ר' מאיר פּאָדראַבינעקס כל-נדרי, ווילען נישט דורכלאָזען די געלעגענהייט און בעזאָרגען זיך טאַקע בעצייטענס מיט בילעטען אויף יום-כפור.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

מיטוואך, דעם 5-טען אָקטאָבער

11,50 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט פאַר לופטפליה-קאָמוניקאַציע. 11,58 צייט-סיגנאַל. 12.00 טעגליכע פּרעסע-איבערזיכט. 12,20 גראַמאָפאָן-פּליטען. 12 40 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט. 1,45 גראַמאָפאָן-פּליטען. 1,55 סקויטען-כראָניק. 4 דיאַלאָג פאַר דערוואַקסענע קינדער. 4,15 בריף פון קינדער. 4 25 גראַמאָפאָן-פּליטען. 4,40 רעפע-ראַט. 5 אוידיציע פאַר מוזיק-לעהרער. 5,40 רעפע-ראַט. 6 קאָנצערט. 6.55 פערשידענעס. 7,15 קאָמוניקאַט. 7,20 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, רעפּערטואַר פון די טעאַטערען. 7,30 פעליעטאָן. 7 45 ראַדיאָ-פּרעסע. 8 קאָנצערט, ספּאָרט-ידיעות, פּרעסע - ידיעות. 10 אוידיציע. 10,15 פילם-אוידיציע. 10,40 גראַמאָפאָן-פּליטען. 10,55 קאָמוניקאַט פון מעטעאָראָלאָגישען אינסטיטוט. 11 טאַנץ-מוזיק.

* * *

אויסלאַנד

4.30 דאַווענטרי – סימפאָנישער קאָנצערט. 8 ציריך – אָפּערע. 8,05 בערלין – טר. פון דער בערלינער „פילהאַרמאָניע". 8,30 מיילאַנד–אָפּערע. 8.45 רוים – קאָמפּאָזיטאָרען-קאָנצערט. 9 פּראַג – סימפאָנישער קאָנצערט.

ראַדיאָ-כראָניק

זייט פאָרזיכטיג מיט די הער-טרייבלעך פון אַ ראַדיאָ-אַפּאַראַט, וואָס איז פעראייניגט מיט דער שטאָטישער עלעקטרישער נעץ!

עס איז געפעהרליך!

די לעצטע צייט האָבען זיך שוין בעוויזען אין פערקויף אַזעלכע פערפּולקאָמטע ראַדיאָ-אַפּאַראַטען, ביי וועלכע מען דאַרף שוין איינגאַנצען נישט האָבען קיין אַקומולאַטאָרען און אַנאָדען-באַטעריעס. מען דאַרף בלויז אריינשטעקען דעם שטעפּסעל פון אַפּאַראַט אין עלעקטרישען קאָנטאַקט און דער אַפּאַראַט שפּילט שוין.

ביי אַזעלכע ניי-מאָדישע אַפּאַראַטען דאַרף מען אָבער זיין זעהר פאָרזיכטיג אין פאַל, ווען מיר ווילען הערען נישט דורכ'ן הילכער, נאָר מיט דער הילף פון הער-טרייבלעך. מען דאַרף וויסען, אַז אין די דראָטען פון הילכער אָדער הער-טרייבעל געהט אַ שטאַרקער שטראָם פון דער שטאָטישער נעץ און אין פאַל, ווען די איזאָלאַציע פון די דראָטען פון הער-טרייבעל איז אַביסעל דורכגעריבען אָדער בעשעדיגט, איז מעגליך, דאָס אַ טייל פון דעם שטאַרקען שטראָם זאָל אַדורך דירעקט דורכן קערפּער פון ראַדיאָ-הערער און דאָס קאָן אַמאָל האָבען נישט גאַנץ אַנגענעהמע און אַפילו טרויעריגע פאָלגען. דעריבער וואָרנען מיר נישט צו הערען פון די עלעקטריפיצירטע אַפּאַראַטען מיט דער הילף פון הער-טרייבלעך, איידער מיר וועלען נישט אָנווענדען אַ פערהיטונגס-מיטעל. דאָס דאָזיגע מיטעל בעשטעהט אין דעם, וואָס מיר בענוצען אַ טראַנספאָרמאַטאָר וואָס קאָן אויסהאַלטען מינדעסטענס 1600 וואָלט. צוויי דראָטען פון טראַנספאָרמאַטאָר דאַרף מען אריינשטעלען אין די „נעסטלעך", וואו מען שטעקט אריין די דראָטען פון הילכער. ערשט דערנאָך שטעקט מען אריין פון דער אַנדערער זייט פון טראַנספאָרמאַטאָר די דראָטען פון די הער-טרייבלעך. דעמאָלס קאָן שוין גאָרנישט געשעהן און מען קען שוין רוהיג הערען דורך די הער-טרייבלעך.

רעפּרעזענטאַנץ-אָוועגד

פון 10 לאָדזער טעאַטערען אין „פילהאַרמאָניע"

היינט קומט פאָר אין „פילהאַרמאָניע" אַן אויסערגעוועהנליכער פערוויילונגס-אָוועגד.

אויסער דער קאָמישער אָפּערעטע אין 3 אַקטען „סעזאָן פון ליבע", וועלען זיך נאָך דער פאָרשטעלונג רעפּרעזענטירען די בעסטע פּוילישע אַרטיסטען פון אַלע פּוילישע טעאַטערען.

טעלעגראַמען

אָפּגעראַטעוועט פון סעקוועסטער די ביבליאָטעק פון מונקאַטשער רבי'ן

פּראַג, (יט"א). די חסידים פון מונקאַטשער רבי'ן האָבען צווישען זיך געזאַמעלט די סומע פון אַ האַלבען מיליאָן טשעכישע קראָנען און דערמיט אויסגעלייזט דעם רבינס בעריהמטע ביבליאָטעק פון סעקוועסטער דורכ'ן שטייער-עקזעקוטאָר.

בירגערשאַפט-שוועריגקייטען אין איינגע ווינער בעצירקען

ווין, (יט"א). אין דריי וויענער בעצירקען, וואו די האַקענקרייצלער און די קריסטליך-סאָציאַלע האָבען די מעהרהייט זענען אָפּגעוואָרפען געוואָרען אַלע יודישע ביטעס וועגען עסטרייכישער שטאַטסבירגערשאַפט, הגם די דאָזיגע אויסלענדישע יודען וואוינען שוין העכער צעהן יאָהר צייט אין ווין. געגען דעם בעשלוס איז נישט פערהאַן קיין שום רעקורס-מיטעל, אויב אַ געמיינדע בעצירק וואַרפט אָפּ די ביטע וועגען שטאַטס-בירגערשאַפט, קען אויך דער סאָציאַליסטישער וויענער מאַגיסטראַט גאָר נישט טון דאַגעגען.

קאָמוניקאַט.

די בעזיצער פון אַלע געווינענע לאָסען אין סטאָוקס קענען זיך מעלדען צו אונז אָבצונעהמען די געווינענע סומעס.

ביז איצט זענען געפאַלען ביי אונז:

25.000 זל. אויף נומער 53676.

10.000 זל. אויף נומער 149854

און אַ סך געווינסטען צו 5000 זל., 3000 זל., 2000 זל. און אַ סך אַנדערע.

ס. יאַסקאַ, פּיעטריקאָווער 22, פּיעטריקאָווער 66, פּאַביאַניץ. פּל. דאָמבר. 3

לאָסען צו דער 1-טער קלאַס זענען שוין צו בעקומען נאָך נישט נאָמ'רטע ביז אונז שטעהען צו נעהמען! יעדער לאָס קען געווינען 5 מאָל!

דאָס הויפּט-געווינס איז 1 מיליאָן זל.

די ציהונג פון דער 1-טער קלאַס דויערט אוש 5 טעג.

דעם שפּיל-פּלאַן גיבען מיר אַרויס יעדען אינטערעסענט אומזיסט! 6090

ציהונג פון דער מלוכה-לאָטעריע

5-טע קלאַס — 22-טער טאָג

20,000 zł. na Nr. 158538.

10,000 zł. na Nr. 109044.

po 5,000 zł. na N-ry 38246 61788 128312.

po 3,000 zł. na N-ry 92179 102064 110108 115052.

po 2,000 zł. na N-ry 3612 5231 7769 15135 25757 26180 26842 47400 59199 64899 81975 83115 90609 100187 111364 129499 129528 147541 153620.

po 1,000 zł. na N-ry 2742 5635 6836 9511 11349 13063 15503 16432 20088 29650 36212 38686 42467 44615 47069 47140 50352 51426 51455 51707 53616 58497 599122 64991 72793 73855 77762 77923 78432 79115 82822 84312 85396 93725 96408 109841 111256 116237 121088 125937 126112 132997 137263 146626 146916 150866 156845 158657.

Po 250 zł. na N-ry:

65 113 40 263 348 406 67 77 594 639 70 715 81 857 1030 118 241 60 525 650 724 38 40 58 57 872 85 967 90 98 2116 27 361 453 581 607 40 710 43 93 800 37 71 72 917 55 3045 90 103 79 350 415 45 54 526 698 869 907 38 51 4144 218 37 76 3136 79 451 63 765 894 5058 68 118 271 82 87 328 85 442 508 17 55 630 62 787 92 835 923 26 86 6002 51 97 99 154 74 207 46 305 26 83 434 54 91 524 40 698 895 945 7360 98 456 522 603 52 93 8004 103 204 62 73 89 821 43 46 84 717 49 88 860 71 9014 35 337 118 28 42 64 67 83 225 27 316 51 44 84 93 536 704 865 906 37 40 10130 65 220 47 303 50 602 34 743 882 918 38 11015 124 25 226 91 497 607 706 29 45 318 76 925 60 12032 35 197 284 312 526 652 74 887 83 13021 75 310 80 514 664 730 57 803 04 22 28 14042 137 80 83 259 414 47 58 555 59 653 853 71 73 97 15002 102 217 95 307 38 69 922 29 65 16126 48 214 300 17 24 54 61 423 25 76 692 98 784 882 968 17067 75 79 116 99 231 50 88 351 77 87 421 584 615 74 705 69 90 867 85 95 18006 215 500 53 637 871 98 996 19092 115 33 225 35 361 423 86 512 50 64 751 84 899 908 48 20047 55 155 271 81 97 376 96 527 642 743 84 90 992 11011 61 91 119 53 59 72 215 96 461 22009 33 76 120 91 529 87 676 730 865 70 99 932 67 23056 58 111 25 91 208 50 490 781 58 24161 379 485 75 547 70 736 867 25041 96 111 231 627 42 717 70 842 26018 123

56 341 54 506 13 35 73 86 686 93 719 71 827 28 27055 58 412 19 39 5557 2 630 95 809 14 96 926 28045 64 122 29 305 38 318 25 35 466 560 661 96 805 09 21 945 63 29053 187 95 373 655 807 09 30028 53 84 189 212 74 344 404 24 57 599 691 782 93 950 31033 70 94 161 98 206 332 415 65 198 819 913 83 32116 50 213 91 305 62 410 35 87 509 12 51 58 760 88 820 991 33049 165 66 95 291 377 91 92 96 474 601 53 743 800 914 88 34037 40 46 57 111 17 45 60 205 371 574 607 11 85 719 59 60 822 932 95 35044 63 78 87 143 321 41 79 463 571 617 20 730 844 60 64 86 36041 53 135 233 37 38 71 448 519 37 832 45 48 64 939 37211 76 427 57 545 669 74 891.

38111 92 217 362 93 421 538 611 62 825 97 39007 64 186 94 329 73 473 97 99 504 11 46 613 38 84 736 38 906 15 50 91 40048 56 201 25 369 74 438 557 71 613 8 707 60 94 806 38 51 41116 24 93 250 337 49 412 889 962 42026 103 05 75 225 47 51 56 307 42 442 515 62 746 85 818 81 950 77 43012 52 131 268 527 687 79 758 852 987 44008 48 66 79 120 22 24 41 230 84 342 54 94 493 571 762 45053 93 159 210 87 314 541 80 645 708 50 56 79 815 987 46015 22 28 113 15 48 90 237 80 586 859 918 76 47015 34 40 185 90 308 442 566 620 33 69 72 145 76 99 845 76 89 904 28 48010 14 28 50 58 77 165 89 96 213 82 324 412 622 79 87 718 74 84 946 81 86 49039 45 76 467 587 618 72 725 43 68 815 22 30 60 925 50046 212 565 69 790 848 928 96 51072 229 571 631 734 61 866 973 80 52074 223 73 83 84 300 24 29 74 80 87 50 80 85 677 829 948 53085 91 115 225 590 718 76 917 54004 233 80 400 23 86 551 68 810 24 61 73 55044 54 69 106 86 211 54 62 82 92 366 462 515 58 99 514 50 76 743 840 45 59 939 56000 37 58 136 221 310 69 492 575 76 644 65 700 52 70 898 950 57008 120 69 266 487 47 610 23 78 720 821 70 941 58100 50 229 60 68 72 426 79 86 506 94 98 750 860 59042 89 117 43 241 503 20 63 78 81 741 87 903 24 45 60017 147 212 41 669 769 816 22 96 61054 233 329 400 30 532 80 87 620 704 13 48 810 94 942 49 90 62013 24 133 78 386 881 72 74 75 79 63101 04 35 320 415 64 541 43 675 888 902 23 64030 39 56 362 457 532 45 94 700 815 18 67 74 915 65032 78 125 70 75 439 626 40 50 736 86 988 66005 222 40 314 74 466 554 645 73 775 77 882 67052 102 25 210 65 305 416 17 533 70 647 94 746 86 862 968 68120 30 36 52 212 90 95 302 28 40 41 470 76 511 62 90 701 07 73 846 80 69035 177 231 47 50 357 73 81 510 73 76 618 706 23 49 91 855 938 69 70047 76 170 218 54 369 80 571 614 748 52 822 71259 312 94 585 697 829 37 98 944 61 77 72026 110 473 510 79 94 627 37 765 884

910 7393 167 221 401 71 508 78 633 94 732 74022 76 215 387 428 37 68 650 60 870 904 09 36 75037 117 247 397 408 834.

76035 176 275 99 437 682 733 886 77001 62 73 123 354 80 448 53 513 38 7687 614 32 41 74 709 19 56 830 31 35 89 96 958 78064 66 218 362 93 430 554 61 614 16 23 88 758 70 77 828 42 919 43 79098 201 07 41 366 636 58 831 38 937 80013 19 77 147 79 209 307 42 48 410 541 87 674 75 787 813 958 67 81000 84 87 176 91 274 76 383 470 614 722 30 32 851 66 947 66 82039 45 46 107 205 69 72 48 11 26 35 98 510 600 721 71 81 956 83023 80 96 183 281 344 68 670 888 963 84013 88 10 241 245 64 569 702 57 77 806 73 904 65 71 45044 51 66 86 150 278 503 76 613 69 718 804 933 86037 194 205 44 358 90 432 61 615 75 79 88 84 85 650 97 774 97 866 87003 188 231 94 374 433 530 651 713 805 93 981 98 88093 127 76 310 14 47 58 400 67 533 604 52 89 752 54 64 800 04 10 14 23 60 937 89053 135 64 241 55 307 08 87 89 438 665 731 948 9061 126 66 200 30 51 60 62 99 317 61 440 77 530 65 636 724 37 67 90 95 867 91096 161 80 99 304 05 22 78 556 79 83 760 833 86

99 939 54 92071 308 558 808 3 47 67 712 15 99 817 96 995 93208 46 331 403 565 94 602 35 886 927 94000 54 165 257 336 419 43 585 667 949 720 50 844 95029 80 103 05 317 56 502 46 55 826 959 96036 114 281 364 430 41 64 854 99 619 915 86 97188 272 327 480 528 620 79 734 93 804 76 950 77 78011 95 236 93 648 894 923 35 40 99163 248 56 89 378 88 420 29 638 79 91 810 20 100010 31 65 140 236 312 52 492 745 815 101017 59 61 144 257 388 518 690 819 51 68 74 926 102009 52 85 150 69 256 64 312 406 51 59 224 44 649 748 70 94 839 48 941 48 98 103067 99 359 417 54 645 813 58 92 47 95 99 104047 376 418 82 86 501 11 14 934 105075 164 285 301 419 47 88 588 662 731 838 45 52 70 964 106042 66 286 94 311 20 22 86 409 20 59 543 619 69 86 635 41 88 92 936 40 107077 102 41 72 97 216 91 359 458 63 542 615 30 40 48 58 71 726 80 833 71 76 108030 79 97 134 284 198 438 79 624 85 46 879 87 999 109099 136 66 317 97 531 90 672 718 933 110174 93 340 473 87 94 560 92 610 733 64 99 9041 80 111005 66 18 42 75 103 395 414 525 62 663 705 14 808 52 112058 108 358 572 628 92 449 61 800 03 07 27 31 37 46 948 113126 70 210 97 309 717 56 68 821 73.

114135 61 326 507 14 618 745 808 46 55 907 29 65 115355 480 99 507 43 630 70 93 711 26 29 854 66 981 116009 24 31 106 213 339 546 77 83 761 85 855 984 117037 108 94 232 359 69 88 515 670 91 737 51 78 99 624 108005 27 77 176 89 212 79 301 17 24 60 94 98 473 539

775 82 832 46 119051 129 65 279 311 441 507 56 85 611 20 88 61 71 817 35 78 967 120050 51 133 271 325 8 434 39 545 55 76 604 45 731 830 948 90 121053 57 65 125 94 234 564 732 51 810 34 903 91 122016 62 135 312 23 400 17 588 600 78 849 944 123085 105 58 219 339 91 92 466 503 98 626 31 38 756 60 90 905 30 124005 24 93 166 67 201 328 35 66 88 528 49 618 27 734 923 125058 134 70 345 90 426 35 515 35 76 615 845 996 126114 62 277 83 455 574 669 70 702 65 828 45 72 90 919 127018 19 33 71 83 151 66 231 310 85 406 14 41 47 86 672 708 77 87 128026 62 70 120 40 222 414 18 35 45 608 78 710 31 63 82 933 34 65 129024 35 151 65 93 442 40 54 65 720 26 80 59 907 49 130059 60 140 50 242 376 466 75 533 622 730 42 50 90 852 921 31 59 78 131021 66 84 90 11 88 42 201 444 97 560 618 77 79 91 94 852 67 98 996 132072 99 269 343 58 87 483 88 585 99 605 32 99 731 79 133041 49 53 80 188 232 556 96 611 48 65 784 85 830 74 79 944 70 134121 35 50 263 379 468 569 97 636 49 56 61 63 712 29 32 86 828 78 836 54 135005 123 418 245 579 694 716 34 882 924 136118 21 82 362 404 40 533 63 694 730 88 860 82 911 37 137018 179 81 97 243 342 95 82 512 8 643 89 808 83 917 38 40 54 138075 100 57 278 302 14 40 418 518 51 69 716 52 85 896 924 139002 57 165 255 318 441 81 616 46 47 83 817 48 900 17 140004 54 68 77 198 222 317 06 37 64 80 702 814 37 78 141152 210 316 28 44 87 438 62 67 530 630 70 725 99 907 13 23 142046 73 77 85 86 102 05 30 294 362 401 618 704 43 938 143021 169 342 466 503 74 83 94 670 82 712 36 94 97 988 144025 77 252 97 324 68 162 608 759 68 95 812 154158 86 207 355 424 48 545 87 606 38 71 844 146065 100 05 54 57 264 484 92 686 40 65 789 147067 198 314 35 461 67 585 728 58 78 83 895 996 148047 48 84 154 70 259 404 66 528 33 78 616 871 943 149033 125 78 247 341 86 513 33 52 75 83 641 789 933.

150034 121 63 65 255 67 338 509 670 709 810 151172 262 341 422 662 735 44 884 152005 31 36 61 159 265 310 25 26 90 441 92 579 603 85 98 703 27 824 966 153039 96 118 58 96 290 329 413 518 652 60 80 845 47 955 154042 56 133 245 73 305 56 58 77 445 88 533 57 68 695 96 703 90 155086 96 131 36 55 78 331 69 90 521 698 766 85 807 14 935 156060 93 113 15 22 229 395 427 30 38 42 511 603 809 921 49 157023 112 80 201 50 338 64 99 410 608 60 91 743 822 52 71 917 20 21 158018 203 90 362 445 80 533 79 86 629 55 704 816 907 159071 150 222 34 308 86 450 552 96 604 724 805 20 68 75.

SALON DAMSKI
p.f. „LEON"
Wólczańska 61,
front, II p.

ONDULUJE i STRZYZE
PO CENACH BARDZO NISKICH,
bo w prywatnym mieszkaniu.
Uwaga: Wyuczam tanio ondulację nowoczesnym sposobem.
Manicur 60 gr.

צאהן-ארצט
St. Gelberg
זאוואדזקא 14, טעל. 108-33
צוריקגעקערט
נעמט אן פון 10–1 מיטאג און פון 4–7 אווענד

DR. MED.
J. POLAKOW
קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקערט
פיעטריקאווער 109, טעל. 139-75

Dr. med. G. Gersztajn
ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקערט
TRAUGUTTA 12, tel. 175-10
נעמט אן פון 11–1 און פון 7–8 אווענד.

Dr. J. HERSZFINKIEL
זשעלאזנא 8a
טעל. 111-87
צוריקגעקערט.
6069

Dr. HELLER
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
האט זיך איבערגעצויגן אויף
טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4–8 אוונט,
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן.

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

פרייוואטע

ס'ווערען געזוכט רעפעזירקעס צו רעפעזירען סוועטערס אין דער סוועטער-פאבריק פיעטריקאווער 110, וו. 10.
6095

ס'איז נויטיג מיטגליידער צו מענער-בעטעלט. צו מעלדען זיך ביים שניידער קינאסט, פאמארסקא-גאס 40.
4089

איך זוך א שיק-יונגעל פון ארענטליכע עלטערן. פיעטריקאווער 112, האסקעל, רעכטע אפ. ערשטער שטאק.
6090

האנד-נייהער (רינס) ווערען געזוכט צו דאמען-מאגאזין ביי ראדאשיצקי, ווסכאדניע 68.
6097

לאקאלען

צו פערמיטען ענצעלנע וואוינונגען, ווי אויך א געוועלב מיט א שטוב און קיך. צו ערפאהרען אויף אלעקסאנדריסקא (מרדכי גבאי'ס גאס) 9, א. צוקערמאן.

א זוניגע וואוינונג פון 3 שטיבען מיט א קיך מיט בעקוועהמליכקייטען אויף פיעטריקאווער גאס פריינווירדיג צוליב אבריינע איבערציגבען. צו ערפאהרען טעל. 160-70.
6088

אנ'ארט צו שלאפען זוכט אנ'אנשטענדיגער יונגערמאן, ביי אנ'ארענטליכער פאמיליע. אפערטען אין אדמיניסטראציע אונטער „Sz".
5914

קויף און פערקויף

ביליג פענער. די ביליגסטע קוועלע פון די שענסטע פעהנער מיט שטעקלעך אויף הורט און דעטייל בעקומט איהר נאר ביי וועלניארש פיעטריקאווער 27 און אלטשטאט 1.

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליבערס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאפ און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראגדיג און שטערבליך. ספעציעל גוטענע היי' באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך הרויסע פראפעסארען סיט מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשע פראפעסאר דאקטאר בראבירענדיגע בעזייטיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייטונגען מיט הייל-גארטעלען און שפאלטען פאר פערקרומטע פיס און פלאטע-פיס, ספעציעלע איינלאגען אין די שיך קינסטליכע גוטענע פיס און הענד, גוטענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד

ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. ד"ר י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיפראנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.
דערמיט דריק איך אויס מיין בעסטען דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט ה' ד"ר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 פאר זיין גענצליך אויסקורירען מיך פון א שווערער ברוך-קראנקהייט.
היינט פיהל איך מיך גאנצליך געזונד.
א קראהן, רב.

Akuszerka-Masażystka
EILENBERGOWA-CZASOWSZCZYK
Przejazd 84
Wykonuje zastrzyki i inne zabiegi po cenie b. przystępnej.

Dr. med. Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג און פון 5–9 אווענד. זונטאג פון 10–1 בייטאג
פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע - פרייזען.

Dr. med.
W. Eychner
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4
(נעבען קינא „טשארי") טעל. 134-72
נעהמט אן פון $2\,{}^1/_2$ – 4 און פון 7 – 8 אווענד

Dr. med REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג
קינדערלאזיגקייט אין סעקסועלע בעראטונגען
צוריקגעקעהרט.
נעהמט אן פון 5 — 8 אוונט.
זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

דר. מעד. בערמאן
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07.
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקה. מענער-שוואכע בעהאנדלונג א. סעקסועלע בעראטונג.
נעהמט אן פון 8–11 פריה און פון 4–8 אווענד
זונטאג פון 9–1 בייטאג.
פאר אונבעמיטעלטע–לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארם.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Doktór
Łagunowski
POWRÓCIŁ
Piotrkowska 70
i róg Traugutta
Tel. 181-83.
choroby skórne, weneryczne i moczopłciowe
Leczenie promieniami Roentgena.
Przyjmuje od 8^{30} do 10, 1 — 2^{30}, od 6 do 8^{30} w., w niedzielę i święta od 9 do 11^{30} rano.
Oddzielna poczekalnia dla pań.

רעכער
אויף דער מאשין ווערען אויסגענייט
שרודמיעסקא 8.

יעדער איינציגער
מעבעל
האט זיך אי-בערציינגט, אז פאר דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען אז"וו צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191-00.
ביי מיר אין שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

לעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
17 זגיערזשער 17,
טעלעפאן 116-33
ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען.
ד"ר גאלדשטיין-פלאק, ד"ר יוסטמאן. ד"ר מ. קאנטאר, ד"ר ציעגע, ד"ר ראקאווסקי, ד"ר ראזענצווייג, ד"ר רוזשאנער, ד"ר וויינבערג, ד"ר סטופעל.
צאהן-ארצט גראדזיענטשיק-קאראשיאווא
ווי אויך וויזיטען אין האוז.
רענטגען-בעשטראלונגען, קווארץ, דיאטערמיע. עלעקטריזאציע, און ערצטליכע אנאליזען.

זשיראנדאלען
עלעקטרישע אין די מאדערנסטע פאסאנען לויט'ן אויסלענדישען סטיל אין א גרויסען אויסוואהל
עמפפעהלט
די לאמפען-פאבריק
B-CIA LAJB
Łódź, Zgierska 9, tel. 164-95
מיר עמפפעהלען א גרויסען אויסוואהל פון זעמטליכע ראדיא-אפאראטען פון דער בעריהמטער וועלט-מארקע
Mende-Radjo
DRESDEN
ווי זעמטליכע ראדיא-טיילען

SÓL glauberska krystaliczna
wyrobu
Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu Sp. Akc.
Sprzedaż hurtowa i detaliczna w biurze łódzkiem tejże fabryki przy ul.
Ewangelickiej Nr. 5, tel. 158-28 i 219-76.

פעראיין „עזרת עולים" אין לאדז
בעקאנטמאכונג.
דינסטאג, דעם 18 אקטאבער, 2 א זייגער נאכמיטאג, צום ערשטען טערמין און 4 א זייגער נאכמיטאג, צום צווייטען טערמין, וואס וועט זיין גילטיג ביי יעדער צאהל מיטגלידער וועט פארקומען אין פעראיינס-לאקאל אלעקסאנדריסקא 24 (מרדכי גבאיס)
די יעהרליכע
אלגעמיינע פערזאמלונג
מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג: 1) ערעפנונג; 2) וואהלען פון א פרעזידיום און סעקרעטארען; 3) קאסע און טעטיגקייטס-בעריכט; 4) בעשטעטיגונג פון בודזשעט אויפ'ן יאהר 1932/33; 5) ענדערן דעם נאמען פון סטאטוט און צוגעבען פונקטען צום סטאטוט; 6) וואלען פון א פערוואלטונג און רעוויזיאנס-קאמיסיע; 7) פערשידענעס.
בעמערקונג: אלע מיטגלידער, וועלכע ווילען האבען וואהל-רעכט, ווערען געבעטען תיכף איינצאהלען די פעלענדע ביישטייערן.
די פערוואלטונג.

מיטגלידער און סימפאטיקער פון תלמוד-תורה „עץ החיים" ביי „עזרת עולים" לאדז אלעקסאנדריסקא 24 ווערען געבעטען צו זיין אנוועזענד דאנערשטאג דעם 6 אקטאבער 1932 צווישען 11–12 בייטאג ביי דער פערטיילונג פון מלבושים פאר די ארימע יתומים פון תלמוד-תורה.
מיט אכטונג די פערוואלטונג.

קונסט-פאטאגראפישער אנשטאלט
אויפנאהמעס צו מאטריקולען און פעסער
נור 1 זל. 6 שטיק
רעטושירט, ברוינע פארב, ווי אויך פאסט-קארטען-אויפנאהמען צו ביליגע פרייזען. איך נעהם אן צו קאפירען פון אמאטארען.
מיט אכטונג L. LAKS
זשעראמסקיעגא 84.
צופאהר מיט טראמוואיען 8, 5, 6, 16 און 9.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט ראסטעטיק.
— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — — פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען. זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען
וויזיט 3 זל.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה
פאר'ן טעקסט–8 ... פרייטאג און ערב-יו"ט–24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט–40 ... –60 ... 4
נאכ'ן טעקסט–12 ... –18 ... 8
אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט
נעקראלאגען–20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 8 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאדז – 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ – 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא–1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצואהלען פאר דעם אנאנס
פאר'ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמינ. איז אפען בייטאג און ביינאכט

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman